

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

شاهین، نماد استان قم

قم، میزبان پرندگان شکاری مهاجر است و به دلیل وجود جمعیت خوب این پرندگان حمایت شده در استان، شاهین، سریع ترین پرنده شکاری به عنوان نماد محیط زیست استان قم برگزیده شده است.

گرچه عظمت شاهین نخستین نکته ای است که به ذهن می رسد اما به دلایل گوناگون تعداد این پرنده ها رو به کاهش است از جمله دزدیده شدن تخم ها و جوجه ها.

این پرنده کوچک شکاری در نقاط مختلف جهان از جمله کشور ما زندگی می کند و به طور معمول به دنبال شکار جانوران کوچک است. حتی می توان این پرنده را تعلیم داد تا برای انسان به شکار بپردازد. اما فراموش نکنید که شاهین با داشتن پنجه ها و منقار بسیار تیز می تواند آسیب های جدی را به قربانی وارد کند. هنگام پرورش این پرنده سعی می کنند شاهین برای اینکه به انسان عادت نکند، فرد غذا دهنده را نبیند.

این پرنده در ارتفاع بالا پرواز می کند و سپس به طور ناگهانی به سمت شکار خود حمله کرده و از پشت گردن طعمه را می گیرد. شاهین برای این که قادر باشد در سرعت های بالا تنفس کند سیستم تنفسی خاصی دارد؛ پس از کشف این سیستم تنفسی، از آن در طراحی موتورهای جت استفاده شد. سیستم تنفسی آنها بر خلاف سایر موجودات که سیستم تنفسی دو طرفه دارند به صورت یک طرفه می باشد که امکان تنفس در سرعت های بالا را فراهم می کند.

شاهین به دلیل داشتن جثه بزرگ نسبت به سایر پرندگان، غذای بیشتری نیز نیاز دارد؛ همچنین عمر متوسط آن حدود هشت تا ۱۰ سال است. این پرنده شکاری از سن دو الی سه سالگی بالغ می شود و تولید مثل می کند؛ شاهین های نر و ماده با نمایش های هوایی با هم آشنا شده و تمام عمر با یکدیگر زندگی میکنند!

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شیوه‌های و شیوه‌های کشور

شنبه‌های آموزشی

شاهین بیشتر کوهستان و مناطق بلند را برای ایجاد لانه انتخاب می کند. زمان تخم گذاری شاهین اواخر فصل زمستان است و معمولاً سه یا چهار تخم می گذارد؛ شاهین مادر حدود ۲۹ الی ۳۲ روز روی تخم ها می خوابد و از آنها محافظت می کند. جوجه شاهین حدود ۴۰ روز نیاز به مراقبت دارد و هرگز تا دو ماهگی از والدین جدا نمی شود. در این مدت زمان شاهین نر وظیفه تامین غذای ماده و جوجه ها را دارد و در مقابل ماده از جوجه ها داخل لانه نگهداری می کند. تعداد کمی از شاهین ها در ایران زندگی و زاد و ولد می کنند اما در مناطقی چون آذربایجان، گیلان، مازندران و مناطق جنوبی کشور ساکن نیستند.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

آب پنهان (مجازی)

آب پنهان یا آب مجازی، مجموع حجم آبی است که در مراحل مختلف تهیه، تولید و ارائه یک محصول (غذا، کالا، انرژی یا خدمات) به صورت مستقیم یا غیر مستقیم استفاده می‌شود.

کاربرد این اطلاعات در کمک به برنامه‌ریزی صحیح برای مدیریت مصرف آب است.

به آبی که در مراحل مختلف تهیه، تولید و ارائه یک محصول به صورت مستقیم یا غیر مستقیم استفاده شده، آب پنهان یا آب مجازی می‌گویند.

میزان مصرف آب مجازی برای:

- تولید یک کیلوگرم گوشت گاو ۱۵۰۰۰ لیتر آب مصرف می‌شود.
- تولید یک کیلوگرم برنج ۳۵۰۰ لیتر آب نیاز است.
- تولید یک گوجه فرنگی ۱۳ لیتر آب مصرف می‌شود.
- تولید یک برش نان ۱۳۵ لیتر آب مصرف می‌شود.
- تولید یک عدد تخم مرغ به ۱۳۵ لیتر آب نیاز است.
- تولید یک لیوان شیر ۲۰۰ لیتر آب نیاز است.
- تولید یک تی‌شرت نخی ۴۱۰۰ لیتر آب مصرف می‌شود.

راهنما:

استفاده طولانی‌تر از کالاهایی که برای تولید آن‌ها آب زیادی مصرف شده را ترویج و فرهنگسازی نماییم.

در مصرف کالاهایی که آب پنهان زیادی برای تولیدشان مصرف شده، صرفه جویی نماییم.

حتی الامکان با استفاده مجدد یا تغییر کارکرد، از کالاهایی که در تولیدشان آب پنهان زیادی مصرف شده نهایت استفاده را ببریم (مانند استفاده مجدد از بطری پلاستیکی برای تولید وسایل تزئینی نوشت افزاری مانند جامدادی یا بازیافت کاغذ تولید شده از درختان و یا استفاده از تی شرت مستعمل برای تولید دستگیره آشپزخانه و ...).

در خرید کالاهای مصرفی، محصولاتی را انتخاب کنیم که آب پنهان کمتری در تولید آن‌ها استفاده شده است.

از تکنیک‌های نوین آبیاری با انتخاب الگوی کشت مناسب در تولید محصولات کشاورزی استفاده کنیم (مانند سیستم آبیاری قطره ای و یا عدم کاشت میوه هندوانه در مناطق مواجهه با خشکسالی).

بهینه‌سازی مصرف آب در صنعت (شامل بازیافت و بازچرخانی) نیز به کاهش مصرف و هدررفت آب کمک می‌کند.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

محیط زیست روستا و مسئولیت پذیری

نواحی روستایی بخش عمده‌ای از جمعیت و عرصه‌های طبیعی کشور را به خود اختصاص می‌دهد و جامعه روستایی نقش اساسی در حیات اقتصادی و اجتماعی کشور دارد؛ آنچه امروزه در روستاها بسیار مهم است، محیط مهم و کلیدی توسعه پایدار روستایی است. به لحاظ توسعه پایدار، روستاییان در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی دارای مسئولیت‌های متعددی هستند. اما توجه به محیط زیست در تمامی بخش‌های کشور بالاخص محیط‌های روستایی اهمیت بیشتری یافته است تا هر چه بهتر و بیشتر بتوان در عین بهره برداری مناسب از محیط از آن حفاظت نمود. بنابراین مناطق روستایی به واسطه نزدیکی بیشتر به طبیعت و اثرات مستقیمی که بر طبیعت می‌گذارند و تأثیراتی که از طبیعت می‌پذیرند، از اهمیت بسزایی برخوردار هستند؛ بر این اساس یکی از جنبه‌های مهم توسعه پایدار که روستاییان نسبت به آن دارای مسئولیت می‌باشند جنبه‌های محیط زیستی موجود در روستاها است. از دیدگاه کارول زمینه‌های مختلفی از مسئولیت پذیری وجود دارد، او مسئولیت‌ها را در چهار بعد یا نیاز مطرح کرده است که عبارتند از اقتصادی، قانونی، اخلاقی و اجتماعی. بر این اساس یکی از مهمترین انواع مسئولیت‌ها، مسئولیت اجتماعی است.

هرم مسئولیت پذیری کارول

مفهوم کلیدی	نوع مسئولیت	تعریف
شهروند خوب	بشر دوستانه	شهروند خوبی در روستا باشیم، منابع را در جامعه تقسیم کنیم و کیفیت زندگی را بالا ببریم.
اخلاق مداری	اخلاقی	اخلاقی عمل کنیم، پایبند به کار درست و منصفانه باشیم و از آسیب رسانی بپرهیزیم.
قانون مداری	قانونی	از قانون تبعیت کنیم و با تشخیص درست از نادرست در جامعه طبق قانون عمل کنیم.
سود دهی	اقتصادی	سودآور باشیم و زیربنایی برای فعالیت سایر فعالان اقتصادی به وجود بیاوریم.

اگر بخواهیم محیط زیست سالم و پایداری در پهنه روستاها داشته باشیم، باید به چهار نوع مسئولیت فوق توجه کنیم. به میزانی که این چهار بعد دارای همخوانی و سازگاری باشند، تعادل، توازن و پایداری در عرصه محیط زیست کشور برقرار خواهد شد.

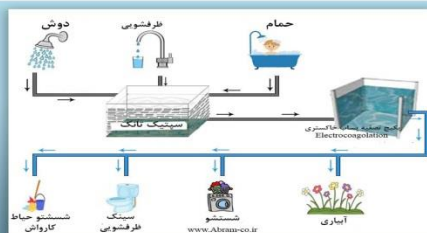

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

آب خاکستری

آب خاکستری شامل فاضلاب تولیدی ناشی از شستشوی مواد غذایی (میوه، سبزیجات، برنج و...)، هرزآب ظرفشویی آشپزخانه، شستشوی لباس، وان حمام، دوش حمام و روشویی، به غیر از آب سیاه حاصل از سرویس‌های بهداشتی است. استفاده مجدد از آب خاکستری باعث می‌شود نیاز برداشت کمتری از منابع آب زیرزمینی و سطحی وجود داشته باشد که این کار علاوه بر حفظ منابع آب، به حفظ محیط زیست هم کمک می‌کند. همچنین استفاده از آب خاکستری باعث کاهش بار آلی فاضلاب و آلودگی مجاری مربوط به فاضلاب روها می‌شود و مقدار فاضلاب تولیدی را تا حد بسیار زیادی کاهش می‌دهد که منجر به کاهش مصرف انرژی هم خواهد شد.

آب خاکستری بیش از ۸۰ درصد فاضلاب تولیدی در منازل و ادارات را تشکیل می‌دهد.

راهکار:

- تفکیک فاضلاب در مبدا و بازچرخانی آن در محل از جمله راهکارهای موثر در کاهش نیاز آبی در دنیا محسوب می‌شود.
- آب خاکستری آشامیدنی نیست، آن را می‌توان برای آبیاری فضاهای سبز، سیفون توالت، ساختمان‌های نیازمند رطوبت زیاد همچون گلخانه‌ها و... مصرف کرد.
- با آب خاکستری نباید آبیاری کرد یا نباید روی قسمت‌های مختلف گیاه افشانه بشود، بلکه سیستم آبیاری باید زیرسطحی باشد.
- آب خاکستری را نباید ذخیره کرد، ماندن آب خاکستری در یک محل به صورت راکد، خود باعث آلودگی می‌شود.
- آب خاکستری داغ نباید وارد باغچه یا زمین کشاورزی بشود و قبل از استفاده باید حرارت فاضلاب تصفیه شده از دست برود.
- با استفاده مجدد از آب خاکستری، نیاز به برداشت کمتری از منابع آب زیرزمینی و سطحی وجود خواهد داشت.
- استفاده مجدد از آب خاکستری علاوه بر حفظ منابع آب به حفظ محیط زیست نیز کمک می‌کند.
- استفاده از آب خاکستری باعث کاهش بار آلی فاضلاب و آلودگی مجاری مربوط به فاضلاب روها می‌شود.

استفاده از آب خاکستری مقدار فاضلاب تولیدی را تا حد بسیار زیادی کاهش می‌دهد که منجر به کاهش مصرف انرژی نیز خواهد شد.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

سمندر آتشین، نماد استان کردستان

در حال حاضر سمندر آتشین کردستان در لیست قرمز در وضعیت نزدیک خطر (NT) قرار دارد و از نظر قوانین ملی سمندر آتشین جزو گونه‌های غیرحمایت شده است. آموزش و فرهنگ سازی درخصوص حفاظت از این گونه ارزشمند در سطح ملی با همکاری نهادهای مرتبط می‌تواند به بقای آن کمک کند.

همچنین لازم است راهکارهایی چون جلوگیری از زنده گیری و فروش، پاکیزه نگهداشتن محل زندگی این جانور مخصوصا پاکیزگی آب، حمایت از این گونه در حال انقراض و آموزش بومی‌های منطقه در خصوص مواجهه با این جانور و اطلاع از این گونه نادر در دستور کار قرار گیرد.

سمندر آتشین کردستان نمونه‌ای نسبتا بزرگ است و حداکثر طول آن به ۳۲/۴ سانتیمتر می‌رسد. غدد پاراتوئید برجسته است و به خوبی رشد کرده، فاقد کمان پیشانی - صدفی، سر پهن و طول و عرض آن تقریبا با هم برابر و دارای پوزه‌ای گرد است. دندان‌های کامی به صورت دو ردیف طولی S شکل قرار گرفته‌اند. چشم‌ها به حالت برجسته و به رنگ قهوه‌ای در دو طرف قرار گرفته. دم گرد و نسبتا کوتاه و برخلاف گونه‌های دیگر سمندرهای ایران دم آن از دو طرف فشرده نشده

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

است. سطح پوست دارای سوراخ‌هایی ریز و براقی است و زیر شکم آن سفید و پهلوها مشکی و پشت آن نیز مشکی با لکه‌های زرد، نارنجی و یا حتی قرمز است که به طور غیر منظم در پشت بدن قرار دارند. جنس‌ها شبیه به هم اما کلوآک جنس نر متورم‌تر است.

این گونه کمتر وارد آب می‌شود چراکه شناگر ضعیفی است و بیش‌تر زمین‌زی است. همچنین در مکان‌های مرطوب، گودال‌های سایه‌دار، بوته‌های زیر درختان بزرگ و زمین‌های جنگلی موجود در میان صخره‌ها زندگی می‌کند. در شب یا بعد از بارندگی دیده می‌شود. تقریباً از مهر ماه تا اسفند دارای خواب زمستانی می‌باشد که البته ممکن است بنا به شرایط فصلی و آب و هوایی، طولانی‌تر هم باشد. علف‌های بین تنه پوسیده درختان و سنگ‌ها یا بین صخره‌ها مکان زمستان خوابی این سمندر می‌باشند. تغذیه سمندر آتشین از انواع کرم‌ها، حشرات، نرم‌تنان و سخت‌پوستان است. جفت‌گیری آن‌ها از بهار شروع می‌شود و تا تابستان ادامه دارد.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

چرخه آب یا هیدرولوژی چیست؟

بر اساس آخرین مطالعات تاکنون ۵ میلیارد سال از عمر زمین می‌گذرد و شواهد نشان می‌دهد که آب از همان ابتدای تشکیل کره زمین نقش مهمی در تحول و قابل سکونت کردن آن به عنوان تنها سیاره قابل زیست داشته است. با تشکیل اقیانوس‌ها و دریاها و تشکیل بخار از روی آنها و ایجاد ابر و بارندگی و به طور کلی گردش آب در طبیعت و جاری شدن آب در رودخانه‌ها و بازگشت مجدد آن به طرق مختلف به اقیانوس‌ها، ابتدا زندگی اولیه با گیاهان و جانداران آغاز شد و سپس گیاهان و حیوانات عالی به وجود آمدند.

گردش آب در طبیعت که به آن سیکل هیدرولوژی یا چرخه آب گفته می‌شود، عبارت است از حرکت و جابجایی آب در قسمت‌های مختلف کره زمین. این حوزه به بررسی منابع آب چه از حیث کمیت و چه از لحاظ کیفیت می‌پردازد. کمیت آب نشانگر این واقعیت است که در شرایط طبیعی حوزه اکولوژیک، چه تعداد جمعیت و یا چه میزانی از بارگذاری را می‌تواند پذیرا باشد. منظور از شرایط طبیعی وضعیتی است که از هیچ گونه تمهیدات فنی استفاده نشود.

سیکل هیدرولوژی در واقع یک سیکل بدون ابتدا و انتها می‌باشد. بدین ترتیب که آب از سطح دریاها و خشکی‌ها تبخیر شده، وارد اتمسفر می‌گردد و سپس دوباره بخار آب وارد شده به جو طی فرآیندهای گوناگون به صورت نزولات جوی بر سطح زمین و یا بر سطح دریاها و اقیانوس‌ها فرو می‌ریزد.

عناصر مهم گردش آب در طبیعت:

آب‌های سطحی

- میزان آبدی، ارتفاع و نوسانات فصلی و سالانه آب
- دوره طغیان رودخانه‌ها، کثرت وقوع سیل و پهنه‌های سیلگیر
- کیفیت فیزیکی و شیمیایی و میکروبیولوژیک آب
- وضعیت ساحل منابع آب از نظر شیب، فرسایش، جنس، رویش طبیعی و وجود ابنیه
- وضعیت از نظر امکانات گذران اوقات فراغت وابسته به آب
- سایر ویژگی‌های بارز که از طریق بررسی‌های میدانی آشکار می‌شوند

آب‌های زیرزمینی

- نوع، چگونگی، وسعت و جهت آب‌های زیرزمینی
- عمق سطح ایستابی
- نوسانات فصلی و سالانه در حجم آب‌های زیرزمینی
- زمان، محل یا محل‌های بالا آمدن آب‌های زیرزمینی
- کیفیت فیزیکی، شیمیایی و میکروبیولوژیک آب‌های زیرزمینی

آب‌های راکد

- نوع دریاچه (دریاچه، تالاب، برکه و ...)
- طبیعی یا مصنوعی (دریاچه طبیعی یا دریاچه سد)
- نوسانات ارتفاع سطح آب، علل و زمان وقوع آن (نوسانات طبیعی یا در نتیجه دخالت انسان)
- کیفیت فیزیکی و شیمیایی و میکروبیولوژیک آب
- وضعیت ساحلی از نظر جنس، شیب، فرسایش، رویش طبیعی، ارزش‌های تفریحی، اقتصادی و اکولوژیک

اهمیت آب در ایران

ایران با توجه به موقعیت خاص جغرافیایی که در بین مدار ۲۵ تا ۴۰ درجه عرض شمالی و ۴۴ تا ۶۴ درجه طول شرقی واقع شده است از مناطق خشک جهان به شمار می‌رود زیرا میزان متوسط بارندگی سالانه آن کمتر از یک سوم متوسط بارندگی کره زمین (۸۶۰) می‌باشد. در سطح کشور مناطقی وجود دارد که نه تنها با کمبود آب سطحی مواجه هستند بلکه آب زیرزمینی آنها هم شور است. البته این کمبود آب در کشور ما مربوط به عصر حاضر نبوده بلکه در گذشته نیز مردم با کمبود آب مواجه بوده‌اند و وجود سدها و بندهای تاریخی کشور دلیلی بر این ادعاست. اما از آنجایی که در گذشته سطح توقع مردم علت پایین بودن شرایط زندگی کم بوده است، قرن‌ها بطور هماهنگ از منابع آب و خاک استفاده کرده‌اند و آب مورد نیاز را از طرق مختلف به دست آورده‌اند و مسئله کمبود آن مطرح نبوده و مسئله اصلی روش‌های بهره‌برداری از آن بوده است. اما در عصر حاضر از یک طرف کمبود آب قابل استفاده و از طرف دیگر افزایش رشد جمعیت و مصرف آب و از همه مهمتر بالا رفتن سطح زندگی و ماشینی و صنعتی شدن و رشد تکنولوژی مسئله نیاز به آب و کمبود آن را بیش از پیش مطرح می‌سازد.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

زاغ بور، نماد استان کرمان

زاغ بور در دشت‌های شهرستان‌های سیرجان، زرنده، شهربابک، انار، رفسنجان دیده شده اما آمار دقیقی از تعداد آن وجود ندارد. منطقه حفاظت شده دهج و شکار ممنوع گود غول سیرجان از زیستگاه‌های پرنده مورد بحث است. ارتقاء سطح حفاظتی زیستگاه‌های اصلی این پرنده در استان، بهترین راهکار حفاظت از این گونه اندمیک به شمار می‌رود.

شناختن ارزش‌های حیات وحش جانوری و گیاهی (با اولویت سنن پایه) گامی موثر در حفاظت از آنها می‌است و متأسفانه این گونه در کتاب‌های درسی ابتدایی به عنوان گونه شاخص آمده بود، اما ظاهراً در سال اخیر حذف شد.

زاغ بور یا زاغ کویری با نام علمی *Podoces pleskei* پرنده‌ای در تیره کلاغیان است که طول بدن آن حدود ۲۴ سانتیمتر می‌شود. رنگ غالب زاغ‌های بور بالغ، نخودی و قهوه‌ای است که با لکه‌های سیاه رنگی در ناحیه سر و گردن زینت یافته است. سر بزرگ و منقارهای بلند و مایل به پائین نیز از دیگر مشخصات ظاهری یک زاغ بور بالغ است. تفاوت نر و ماده این گونه صرفاً از روی ظاهر کار آسانی نیست و بیشتر از رفتار و خصوصیاتشان تشخیص دادنی است. زاغ

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

بور جانوری است که تنها در ایران یافت می شود و لذا گونه بومی یا آندمیک کشور ماست . این پرنده کوچک اندام، جزء ساکنین همیشگی سرزمین های خشک و بیابانی هستند و در آنجا از کرم و دانه ها تغذیه کرده و زندگی می کند. قیچ زارها یکی از محل های اصلی اسکان زاغ های بور به شمار می رود .

مهمترین ویژگی که زاغ بور را نسبت به پرندگان دیگر به ویژه کلاغ ها متمایز می کند ، زیبایی و صدای دلنشین شان نیست بلکه عدم تمایل این پرندگان کوچک به پرواز کردن است. زاغ بور عمدتاً در زمین هستند و به غیر از پریدن و پروازهای کوتاه از روی شاخه های قیچ و درختان از بالهای خود برای پرواز استفاده نمی کند. حتی هنگام احساس خطر یا فرار نیز این پرندگان دویدن را به پرواز ترجیح میدهند. منطقه حفاظت شده دهج در شهرستان شهربابک از جمله زیستگاه این پرنده می باشد.

ssafta.imo.org.ir

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

۵ فروردین ماه ۱۴۰۲

25 March 2023

۳ رمضان ۱۴۴۴

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

سهم آب و بحران کم آبی

مقدار کل منابع آب شیرین به دلیل تغییرات آب و هوایی که موجب عقب نشینی یخچال‌های طبیعی، کاهش جریان رودخانه و کوچک شدن دریاچه‌ها شده، کاهش یافته است. بسیاری از سفره‌های آب زیرزمینی که بیش از حد پمپ شده اند به سرعت پر نمی‌شوند. اگر چه کل منابع آب شیرین مورد استفاده قرار نگرفته است، بسیاری آلوده، شور، نامناسب و یا غیر قابل دسترس برای مصارف شرب، صنعت و کشاورزی شده‌اند. برای جلوگیری از یک بحران جهانی آب، کشاورزان باید برای افزایش بهره‌وری و برای پاسخگویی به تقاضاهای رو به رشد برای تولید مواد غذایی تلاش کنند و به سمت الگوهای کشت مناسب و آبیاری به شیوه های نوین روی بیاورند، در حالیکه صنایع و شهرها نیز به دنبال پیدا کردن راه‌هایی برای استفاده بهتر از آب باشند.

تاثیرات کمبود آب

آسیب دیدن اکوسیستم و از بین رفتن گونه‌های گیاهی و جانوری

وقتی آب کمیاب می‌شود، زمین‌ها و مناظر طبیعی از بین می‌روند. دریاچه آرال در آسیای مرکزی روزگاری چهارمین دریاچه پر آب جهان به شمار می‌رفت. اما تنها طی سه دهه به اندازه دریاچه میشیگان حجم خود را از دست داده و اکنون یک زمین نمک به جای مانده است که خطرات ناشی از طوفان نمک مردم آن منطقه را تهدید می‌کند. آلودگی آب، کمبود غذا و انرژی، سقط جنین و زندگی کوتاه، از بین رفتن تنوع گیاهی و جانوری و ... از فجایعی است که مردم این خطه با آن روبرو هستند.

از بین رفتن زمین‌های مرطوب و حاصلخیز

تا سال ۱۹۰۰ حدود نیمی از زمین‌های مرطوب و تالاب‌های کره زمین از بین رفته بود. این زمین‌ها که زیستگاه پرندگان، چهارپایان، پستانداران و ماهی‌ها و ... هستند هم اکنون نیز در حال از بین رفتن می‌باشند. این زمین‌ها بهترین خدمات را به اکوسیستم می‌دهند زیرا به تصفیه آب کمک کرده، از وقوع طوفان جلوگیری می‌کنند و سیل را نیز کنترل می‌نمایند.

کمبود آب برای میلیاردها انسان

برای ادامه زندگی به آب پاکیزه نیاز است. اما امروز حدود ۱.۱ میلیارد نفر از انسان‌های روی زمین با فقدان آب مواجه هستند و حدود ۲.۷ میلیارد نفر هم دست کم به مدت یک ماه در طول سال با کمبود آب مواجهند. آب غیربهداشتی نیز یکی دیگر از معضلات است چرا که حدود ۲.۴ میلیارد نفر از طریق آب آلوده به وبا، حصبه و دیگر بیماری‌های مرتبط با آب مبتلا می‌شوند. همچنین حدود ۲ میلیون نفر که بیشتر آنها را کودکان تشکیل می‌دهند، از بیماری‌های اسهالی مربوط به آب آلوده جانشان را از دست می‌دهند.

طبق آمار:

بخش‌های مختلف اقتصادی در مصرف آب سهم مختلفی دارند. کشاورزی سهم ۹۰ درصدی، شرب با ۷ درصد و بخش صنعت ۳ درصد از منابع آب را به خود اختصاص داده است. متأسفانه بخش کشاورزی با سهم ۹۰ درصدی آب ۳۰ برابر بخش صنعت منابع آب را به خود اختصاص داده ولی بهره وری کمتر از یک چهارم صنعت را دارد. آمارها نشان دهنده آن است که ادامه این روند مصرف، آینده کشور و تقسیمات این حوزه را با مشکل جدی رو به رو می‌سازد. گزارش‌ها حاکی از آن است که ۱۰ مورد از گرم‌ترین سال‌های جهان تنها از سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۱۵ به ثبت رسیده است که این میزان در ۱۵۰ سال گذشته بی‌سابقه بوده است. با افزایش دما میزان بارش به ویژه برف کاسته می‌شود که این امر منجر به خشکسالی و از بین رفتن سفره‌های آب زیر زمینی می‌شوند.

بخش کشاورزی با سهم ۹۰ درصدی آب ۳۰ برابر بخش صنعت، منابع آب را به خود اختصاص داده ولی بهره وری آن کمتر از یک چهارم صنعت است.

برای افزایش بهره وری آب در بخش کشاورزی، با اصلاح الگوی کشت متناسب با منطقه از روش های نوین آبیاری استفاده شود.

با استفاده از راهکارهای ساده، مصرف آب را در زندگی خود کنترل کنیم

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

شوکا نماد گونه استان کرمانشاه

شوکا (گوزن مینیاتوری) کوچکترین گونه گوزن کشور به شمار می‌رود و تعداد بسیار کمی، کمتر از ۳۰ شوکا، در [منطقه حفاظت شده بوزین و مره خیل](#) در استان کرمانشاه زندگی می‌کنند و این گونه به عنوان نماد استان کرمانشاه شناخته می‌شود.

با توجه به جنگلی بودن زیستگاه این گونه و عدم امکان سرشماری به روش مشاهده مستقیم در نقاط جنگلی، آمار دقیقی از تعداد شوکاهای باقیمانده در کشور وجود ندارد اما چیزی که مسلم است جمعیت این گونه در بسیاری از مناطق جنگلی شمال کشور بطور کامل از بین رفته و یا شدیداً کاهش یافته است.

در حال حاضر نسل شوکا به دلیل تخریب گسترده و تغییر کاربری عرصه‌های جنگلی شمال کشور به مناطق مسکونی و زمین‌های کشاورزی، همچنین شکار غیرمجاز، به شدت کاهش یافته و در آستانه انقراض قرار دارد. شکارچیان به شیوه‌های مختلف از جمله با تقلید صدای بچه شوکا و ایجاد کومه در محل آبشخورها، این حیوان را شکار می‌کنند.

شوکاها بسیار کنجکاو هستند به طوری که وقتی موجود ناشناسی مانند انسان را در جنگل می‌بینند، برای سردرآوردن از کارش، گاهی سرک می‌کشند ولی به محض آنکه متوجه شوند موجود ناشناس متوجه حضور آن‌ها شده است، به سرعت و با چالاکی خاص خود فرار می‌کنند؛ به همین دلیل این جانور را به سختی در جنگل‌های انبوه می‌توان دید. شوکاها هنگام فرار با تکان دادن دم و تولید صدا، سایر شوکاها را از وجود خطر آگاه می‌کنند.

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

این گونه دارای ارزش‌های بوم‌شناختی، زیبایی شناختی، مطالعاتی - تحقیقاتی، ارزش های ژنتیکی، اکوتوریستی و اقتصادی است و تعداد بسیار چشمگیری از آنها در اروپا زندگی می‌کنند و جمعیت شوکا در نیم قرن اخیر افزایش چشمگیری نیز داشته به گونه ای که تنها در اروپای مرکزی تعداد آنها به ۱۵ میلیون راس رسیده است؛ این درحالی است که شوکاهای ایران در شیب تند انقراض قرار گرفتند.

شوکا با رنگ بدن تقریباً قهوه‌ای و نوک موهای روشن حدود ۱۵ کیلوگرم وزن دارد و در مناطق سردسیر کرمانشاه زندگی می‌کند. شوکاها هم در روز و هم در شب فعال هستند. در تابستان زندگی منفرد دارند و هم نر و هم ماده برای خود قلمرو تشکیل می‌دهند. این گونه دارای غده هایی در صورت خود هستند که بوسیله ترشحات آن ها قلمرو خود را تعیین می‌کنند؛ تنها در زمستان گروه های کوچکی تشکیل می‌دهند. در هنگام احساس خطر پرش های بلندی می‌کنند اما در حالت عادی در زیستگاه خود بسیار بی حرکت هستند.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

مدیریت مصرف آب - خانواده

زنان عضو تاثیرگذار و دارای نقشی محوری در رابطه با مسائل مربوط به آب هستند و در جریان توزیع نقش‌های زندگی خانوادگی، در پی فعالیت‌هایی چون طبخ، نظافت و شستشو، رفتارهای صحیح مصرف را بیش از دیگران به نمایش می‌گذارند و متخصصان بین‌المللی بر این باورند که سرمایه‌گذاری برای آموزش و ارتقای مهارت‌های زنان در انتقال دغدغه آب و آموزشی الگوهای مصرف جایگزین، در مسیر تامین اهداف ترویجی و فرهنگی برنامه‌های کنترل بحران، موثرتر و عملی‌تر است. ضمن پرداختن به مسئله مصرف آب با این رویکرد، باید توجه داشت که میزان قابل توجهی از آب بعد از مصرف تبدیل به فاضلابی می‌شود که انواع آلاینده‌گی را در خود پنهان دارد، کاهش مصرف آب، موجب کاهش تولید فاضلاب نیز می‌شود.

نسبت مصرف آب در بخش‌های تواله و حمام، بین ۵۰ تا ۶۵ درصد از کل مصرف آب خانگی است.

راهنما:

- آموزش زنان به عنوان عضو تاثیرگذار و دارای نقشی محوری در رابطه با مسائل مربوط به آب و درست مصرف کردن آن، موجب کاهش مصرف آب می‌گردد.
- برای کاهش مصرف آب از تجهیزات کاهنده مصرف آب در شیرآلات منزل استفاده کنیم.
- ضمن کوتاه کردن زمان دوش گرفتن، آب را تا رسیدن به دمای مطلوب، جمع‌آوری و به مصارف دیگر نظیر گردگیری منزل و وسیله نقلیه، شستشوی سرویس بهداشتی و یا آبیاری گل‌دان‌ها و... برسانیم.
- شیرآلات را عایق‌بندی و سرریز و نشت فلاش تانک‌ها، لوله‌ها و اتصالات را کنترل کنیم.
- در هنگام مسواک زدن و استحمام لازم نیست آب بصورت مداوم باز باشد.
- از کولرهای کم مصرف استفاده کنیم و برای جلوگیری از تبخیر آب کولر، برای آن سایه بان نصب نماییم.
- در ماشین‌های ظرفشویی و لباسشویی اتوماتیک به تنظیم میزان آب مورد نیاز بر اساس میزان بار توجه داشته کنیم و از آنها فقط در حالت تمام‌پر استفاده نماییم.
- آب خنک برای نوشیدن در یخچال نگهداری کنیم تا برای خنک شدن آب، شیر آب را بپیچوده باز نگذاریم.
- برای تمیز کردن حیاط خانه به جای شیلنگ آب، از جارو استفاده کنیم.
- موقع شستن ظرف‌ها، از محلول مایع ظرفشویی و آب در سینک ظرفشویی استفاده کنیم و تنها موقع آبکشی شیر آب را باز کنیم.

پیام نهایی:

- زنان عضو تاثیرگذار و دارای نقشی محوری در رابطه با مسائل مربوط به آب هستند.
- سرمایه‌گذاری برای آموزش و ارتقای مهارت‌های زنان در انتقال دغدغه آب و آموزشی الگوهای مصرف جایگزین در ترویج برنامه‌های کنترل بحران، موثرتر و عملی‌تر است.
- میزان قابل توجهی از آب بعد از مصرف تبدیل به فاضلابی می‌شود که انواع آلاینده‌گی را در خود پنهان دارد.
- کاهش مصرف آب، موجب کاهش تولید فاضلاب نیز می‌شود.

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

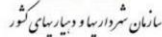
خرس قهوه ای، نماد استان کهگیلویه و بویراحمد

خرس قهوه ای نمادی از گونه شاخص جانوری محیط زیست کهگیلویه و بویراحمد است که با حفاظت و حراست از پارک ملی دنا و تامین امنیت جانی و غذایی این گونه با ارزش جانوری تلاش می شود تا جمعیت آن افزایش یابد. ضرر و زیان حقوقی شکار هر قلاده خرس بستگی به جنسیت آن از ۷۵ تا ۲۵۰ میلیون تومان تعیین شده است.

نیاز به حفاظت و حمایت از این گونه در حال انقراض با فراهم کردن زیستگاه مناسب و شکار برای زاد و ولد و جلوگیری از زنده گیری و شکار آن، آشکار است. با توجه به نظرات کارشناسان در صورت عدم حمایت و جلوگیری از شکار این حیوان در خطر انقراض است و نبودن غذا باعث ورود این حیوان به روستا ها می شود.

خرس قهوه ای، پستانداری از راسته گوشتخواران بزرگ جثه است که وزن آن از ۹۰ تا ۴۰۰ کیلو هم می رسد با توجه به اینکه در بخش عظیمی از مناطق منقرض شده، اما همچنان در مناطقی از کشور از جمله پارک ملی دنا در کهگیلویه و بویراحمد پراکنش دارد.

شنبه‌های آموزشی

ذخیرگاه زیست کره دنا به عنوان دهمین ذخیرگاه زیست کره کشور در سال ۱۳۹۰ ثبت جهانی شد. ۳۱۲ هزار هکتار مناطق تحت حفاظت محیط زیست استان، تنوع زیستی جانوری، گیاهی و گونه های آندومیک آن، اهمیت وجود یک موزه تنوع زیستی را برای استان دوچندان کرده است .

مروری بر تاریخچه روابط انسان و محیط زیست نشان می دهد که تا پیش از سده های اخیر معمولاً تعادل بین جمعیت های انسانی و حیات وحش وجود داشته است؛ هرچند در کنار عوامل طبیعی، شکار و استفاده از مراتع توسط دامپروران تا حدی در جمعیت های جانوری و تراکنش آنها تاثیر داشته است. استفاده گردشگری از این گونه مناطق با تعهدهای کتبی و الزام های قانونی در کنار رعایت قوانین می تواند به توسعه مناطق حفاظت شده کمک کند.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

آلودگی آب

به دلیل شرایط طبیعی و جغرافیایی کشور، توزیع و پراکنش زمانی و مکانی آب در ایران، بسیار ناهمگون است. **حدود ۷۰ درصد** منابع آب با کیفیت مناسب در مناطق شمالی و غربی کشور و تنها **حدود ۳۰ درصد** آن در نواحی مرکزی، شرق و جنوب شرقی کشور قرار دارد. مصرف آب در مناطق شهری در سال ۱۳۸۰ به حدود ۶ میلیارد متر مکعب رسیده است طبق برآورد ها، تنها در مناطق شهری بالغ بر ۴،۲ میلیارد متر مکعب فاضلاب شهری تولید شده است. به این مقدار باید فاضلاب روستایی را که در بسیاری از مناطق مشکل عدیده ای به همراه آورده است، نیز افزود.

تخلیه نامناسب زباله های شهری، یکی دیگر از منابع اصلی آلودگی آب های سطحی و زیر زمینی است. سالانه حدود ۱۵ میلیون تن زباله شهری، بدون رعایت مسایل بهداشتی و زیست محیطی در سطح کشور دفع می شود. ورود زباله شیرابه ها که حاوی انواع مواد خطرناک است، می تواند زیان های جبران ناپذیری، به منابع آب وارد کند.

یکی از عوامل اصلی آلودگی آب، **انتقال مواد مغذی** به ویژه ترکیبات فسفر و نیتروژن به همراه باقیمانده سموم از زهکش زمین های کشاورزی به سمت منابع آبی می باشد.

استفاده غیر بهینه از کودهای شیمیایی و آفت کش ها و آبیاری و زهکشی نامناسب زمین موجب ورود حجم زیادی پساب کشاورزی حاوی انواع کودها و سموم به منابع آب سطحی و زیر زمینی و در نتیجه آلودگی آنها شده است.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

پلنگ نماد تنوع زیستی استان گلستان

پلنگ ایرانی بزرگترین یا یکی از بزرگترین زیرگونه‌های پلنگ است که بومی غرب آسیا است و در فهرست جانوران در معرض خطر انقراض قرار دارد و در اکثر مناطق تحت مدیریت استان گلستان به خصوص در پارک ملی و ذخیره گاه زیستکره گلستان زیست می‌کند.

پلنگ ایرانی (Persian Leopard) به لحاظ جثه بزرگترین زیرگونه پلنگ در جهان است که در مناطق غرب آسیا و کشورهای ایران، ترکمنستان، جنوب روسیه، پاکستان، افغانستان و عراق دیده شده است.

با توجه به جمعیت مطلوب این گونه در زیست گاه‌های استان گلستان و ثبت رکورد های منحصر به فرد از این گونه (جمعیه و اجزای زیستی) در مقایسه با دیگر نقاط کشور از نظر جثه و تنوع زیستگاهی استان گلستان که قلمرو زیستی این گونه محسوب می شود این گونه به عنوان نماد تنوع زیستی استان گلستان انتخاب شد.

بوم شناسی گونه:

پارک ملی گلستان از بهترین زیستگاه‌های پلنگ است. بزرگترین پلنگهای آفریقایی حداکثر ۴۵ کیلو دارند، اما پلنگ‌های ایرانی ثبت شده در استان بین ۵۰ تا ۸۵ کیلوگرم وزن دارند، که این مقدار معادل وزن یک شیر ماده است. بدن نرم و قابل انعطاف پلنگ او را قادر به بالا رفتن از صخره ها و درختان کرده است.

شنوایی و بویایی این حیوان قوی است و با قدرت بدنی فوق العاده می تواند طعمه ای با سه برابر وزن خود را از صخره و درخت بالا ببرد. این حیوان دارای دست و پای قوی با پنجه ها و ناخن های تیز و بلند، موهای نرم، گوش های^۲ کوتاه و دم دراز است، دوران بارداری پلنگ حدود سه ماه است. زایمان در اواسط بهار در غارها و شکاف سنگها انجام می شود.

ویژگیهای رفتاری:

پلنگ ایرانی دشمن طبیعی ندارد و شب و روز فعال است. ولی در جاهایی که احساس خطر کند، فقط شبها و آن هم با احتیاط ظاهر می شود. این حیوان بسیار پنهانکار و زیرک است و در میان گربه‌های بزرگ شاید یکی از بهترین کمین کننده‌ها باشد که می‌تواند با سرعت 60 کیلومتر در ساعت بدود، اما معمولاً بی صدا و آرام حرکت میکند و قادر است ۶ متر به صورت افقی و ۳ متر به صورت عمودی بپرد. پلنگ ایرانی این توانایی را دارد که بدون دیده شدن به شکار خود بسیار نزدیک شود و سپس با پنهان شدن و پرش، پس گردن یا گلولی طعمه را به دندان بگیرد. بعد از کشتن شکار برای رفع گرسنگی چند تکه از آن را می خورد و غذای اضافی خود را به روی درختان می برد و یا در شکاف سنگها و یا زیر شاخ و برگها پنهان می سازد و در زمان گرسنگی به سراغشان می رود.

عوامل تهدید:

عوامل تهدیدهای زیستگاهی و تهدیدهای غیر زیستگاهی

تهدیدهای زیستگاهی تخریب زیستگاه و ناامن شدن پناهگاههای حیات وحش ریشه در عوامل گوناگونی دارد. تغییر کاربری زمین، توسعه کشاورزی، ایجاد مراکز مسکونی، وجود روستاها در مناطق تحت حفاظت، تجزیه زیستگاه، افزایش جمعیت انسانی، توسعه شهری و روستایی و ...

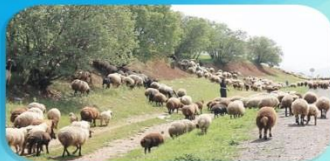
تهدیدهای غیر زیستگاهی عدم آشنایی عمومی با فرهنگ زیست محیطی، شکار غیرمجاز، ازدیاد اسلحه غیرمجاز میان مردم، طعمه مسموم، تله گذاری برای پستانداران، شکار برای تروفه و دریافت جایزه شکار تروفه و ...

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

آلودگی آب

چرای بی رویه دام باعث کاهش پوشش گیاهی و در نتیجه افزایش فرسایش خاک می شود که در نهایت علاوه بر افزایش خطر سیل موجب افزایش مواد معلق در آب و اختلال در چرخه حیات آبزیان و تبعات آن بر معیشت اهالی منطقه می گردد.

برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه یکی دیگر از عوامل آلودگی آب است که موجب گل آلود شدن و تغییر کیفیت آب برای مصارف مختلف در پائین دست رودخانه می گردد.

تأثیر فعالیت های مختلف بر کیفیت منابع آب

برداشت بیش از حد آب موجب افزایش تأثیر عوامل طبیعی و افت کیفیت منابع آب می شود. سایر مصارف مانند تفرج و حمل و نقل آبی می توانند موجب آلودگی منابع آب شوند. فاضلاب های صنعتی انواع آلودگی های میکروبی، فیزیکی و شیمیایی، فلزات سنگین، سموم و آلودگی های نفتی را وارد منابع آب می کنند. فاضلاب های شهری و خانگی انواع آلودگی های میکروبی و فیزیکی و شیمیایی را وارد منابع آب می کنند.

راهکارهای پیشگیری و کاهش آلودگی آب

احداث و راهبری صحیح سیستم تصفیه فاضلاب های شهری و صنعتی. مصرف بهینه مواد اولیه در صنعت که منجر به کاهش ضایعات و پساب خروجی می شود. کنترل و تصفیه زهاب های کشاورزی قبل از رها شدن آن به محیط آبی و خاکی. تدوین الگوی کشت مناسب با هر اقلیم به منظور مصرف بهینه کود و سم در کشاورزی و جلوگیری از آبیاری بی رویه و غیر ضروری. جایگزینی کود و سموم بیولوژیکی به جای استفاده از سمومی که دارای پایداری زیادی در طبیعت می باشند و عوارض و پیامدهایی را در دراز مدت برای سلامت انسان بوجود می آورند. جلوگیری از برداشت های بی رویه آب توسط کاربران، که موجب افزایش غلظت آلودگی در منابع آبی و محیط زیست وابسته به آن می شود.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

فک خزری نماد استان گیلان

فریاد کمک‌خواهی تنها پستاندار خزر را می‌شنوید؟

فک خزری، تنها پستاندار دریای خزر با چهره مهربان خود ضامن حفظ زنجیره غذایی در دریای خزر است اما کسی که حافظ محیط زیست خزر است اکنون در دام خطر انقراض قرار گرفته و در لیست قرمز IUCN قرار گرفته است.

این گونه ارزشمند نماد استان گیلان است پیام ضرورت حفظ فک خزری از سوی ایران به منطقه و دنیا در سال ۱۳۹۷ با نصب این نماد بر روی ۲۳ کشتی های ایرانی ناوگان کشتیرانی دریای خزر نصب شد. سواحل دریاچه خزر محل مناسبی برای استراحتگاه تابستانه فک است و این مهربان دوست داشتنی، بیشتر عمر خود را در سواحل خزر می‌گذراند بنابراین حفظ زیستگاه فک از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به بقای او کمک می‌کند.

عوامل مختلف در کاهش جمعیت این گونه ارزشمند نقش دارند که به شکار و صید می‌توان به عنوان جدی ترین آن‌ها اشاره کرد. شکار بی‌رویه در حاشیه دریاچه خزر، تورهای ماهیگیری و نیزه ماهیگران، تهدیدهایی هستند که با افزایش آگاهی و حفاظت کم‌تر می‌شود و با حفظ محیط زیست می‌توان به بقای فک خزری کمک کرد. کنوانسیون تهران به عنوان همکاری مشترک منطقه‌ای در راستای حفاظت از محیط زیست ساحلی-دریایی فعالیت می‌کند و گروه‌های دوست دار محیط زیست نقش مهمی در تیمار فک‌های گرفتار شده در تور ماهیگیری و افزایش آگاهی دارند.

مناسفانه برخی ماهیگیران گمان می‌کنند که فک‌ها از ماهیان تجاری که منبع ارزشمندی برای آنان هستند، تغذیه می‌کنند به همین دلیل به محض مشاهده فک‌ها، آنها را می‌کشند، درحالی که فک‌ها با خوردن آبزیان بیمار و ایجاد تعادل در جمعیت آنها در اکوسیستم دریای خزر نقش مؤثری دارند.

گرم‌شدن زمین، نیز با ذوب یخ‌های بخش شمالی دریای خزر و در نتیجه نابودی زیستگاه‌های فک، در کاهش جمعیت این گونه ارزشمند نقش دارد. همچنین آلودگی‌های محیطی و بیماری موجب تلفات تعداد زیادی فک خزری شده است. شانه دار دریایی مهاجم و کاهش تعداد ماهیان کیلکا نیز از دیگر عوامل نابودی فک‌ها هستند.

آگاهی رسانی و آموزش در زمینه آشنایی با گونه‌های ارزشمند نظیر فوک خزری، در حفاظت از آن و جلوگیری از اثرات نامطلوب بر زنجیره غذایی و اکولوژی دریای خزر اثربخش است.

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

بحران آب - فرونشست زمین و خشکسالی

با توجه به روند رشد جمعیت کشور و تشدید نیاز بخش‌های مختلف، افزایش مصرف آب بخش شهری، روستایی و صنعتی اجتناب ناپذیر خواهد بود. آب در فرآیند توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور نقش عمده و کلیدی دارد. افزایش تولیدات کشاورزی و امنیت غذایی، توسعه مراکز جمعیت شهری و روستایی، بهبود و ارتقای کیفیت زندگی درگرو انجام سرمایه گذاری‌های لازم و هماهنگی درابعاد مختلف توسعه و بهره‌برداری از منابع آب است. از دلایل اصلی فرونشست زمین می‌توان به افت سطح آب بر اثر برداشت بی‌رویه از آبخوان‌ها اشاره نمود که موجب کاهش حجم، تراکم برگشت ناپذیر و وارد آمدن آسیب‌های غیر قابل جبران و متعاقبا خشکسالی برای کشور و محیط زیست و در نهایت افزایش مهاجرت روستاییان به شهرها می‌گردد. طی سال‌های گذشته فرونشست‌های پدیدآمده در ایران به دلیل افت سطح آب زیرزمینی، لطمه‌ی فراوانی به زمین‌های کشاورزی، ساختمان‌های مسکونی، جاده‌ها، خطوط انتقال نیرو و ... وارد آورده است.

راهکار:

- توجه به مسائل کم‌آبی، خشکسالی و فرسایش خاک در انتخاب حوزه‌هایی که برای اجرای طرح‌های آبخیزداری و آبخوان‌داری انتخاب می‌شوند.
- تسهیل گری و استفاده از ظرفیت و مشارکت‌های مردمی برای اجرای طرح‌های آبخوان‌داری بسیار ضروری می‌باشد.
- بخش سیلاب در سطح آبخوان باعث مدیریت بهینه منابع و لایه‌های متخلخل مخازن آب زیرزمینی می‌شود.
- بخش سیلاب در سطح آبخوان، آبیاری سیلابی اراضی، تغذیه مصنوعی آبخوان‌ها و شرایط نگهداشت آب به‌صورت پایدار را فراهم می‌کند.

تغذیه منابع آب زیرزمینی باعث کاهش فرونشست و فرسایش خاک می‌گردد

پیام نهایی:

- برداشت بی‌رویه آب‌های زیرزمینی یکی از چالش‌های مهم کشورها در بخش آب است.
- در بسیاری از نواحی کشور سطح سفره‌های آب زیرزمینی افت کرده و با توجه به خشکسالی‌های پیاپی در سالهای گذشته، افزایش بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی تشدید شده است.
- آب در فرآیند توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور نقش عمده و کلیدی دارد.
- از دلایل اصلی فرونشست زمین، افت سطح آب بر اثر برداشت بی‌رویه از آبخوان‌ها است.
- برداشت بی‌رویه از آبخوان‌ها موجب خشکسالی برای کشور و محیط زیست و افزایش مهاجرت روستاییان به شهرها می‌گردد.
- فرونشست‌های پدیدآمده در ایران به دلیل افت سطح آب زیرزمینی، لطمه‌ی فراوانی به زمین‌های کشاورزی، ساختمان‌های مسکونی، جاده‌ها، خطوط انتقال نیرو و غیره وارد آورده است.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

سمندر لرستانی

زیبای کمیاب نماد استان لرستان

سمندر لرستانی نه تنها برای هموطنان خود بلکه برای اروپاییان نیز بسیار جذاب است تا جایی که توسط این افراد صید و به اروپا قاچاق می‌شود. در کنار زیبایی، بی‌آزار بودن این گونه و امکان نگهداری آسان آن در آکواریوم باعث شده است بسیاری از اروپاییان آنرا به عنوان یک حیوان خانگی در سبد حیوانات خانگی خود قرار دهند و متقاضی خرید آن باشند. در سال‌های اخیر حفاظت از این گونه کم‌یاب افزایش یافته و توجه جدی به جلوگیری از قاچاق آن می‌شود.

خوشبختانه در ناحیه شهبازان سمندر لرستانی از طرف مردم بومی موجودی مقدس محسوب می‌شود تا جایی که نام "حاجی باریک آب" را برای آن انتخاب کردند. همچنین این امر برای زیبای جذاب مورد بحث در منطقه شاهرزاده احمد نیز صدق می‌کند و تقدس کمک زیادی به ادامه حیات سمندر لرستانی کرده است.

به طور کلی می‌توان از سیلاب‌ها، خشکسالی، طعمه خواران، بیماری‌ها و انگل‌ها، تهدیدهای انسانی، سوء استفاده مالی، خارج کردن نمونه از کشور، فعالیت‌های پژوهشی غیر علمی، گردشگران، آلودگی صوتی، تخریب زیستگاه، وارد شدن مواد شوینده و ... به داخل آب آشبار و کمبود پروژه‌های پژوهشی و به ویژه تحقیقاتی اصولی، به عنوان تهدیدکننده‌های زندگی سمندر لرستانی یاد کرد و نیاز به افزایش آگاهی و حفاظت اصولی از این گونه زیبا کاملاً مشهود است.

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

برداشت بی رویه عسل از کندوی زنبورهای وحشی

در سالهای اخیر به دلیل تبلیغات سود چوپانگه افرادی در فضای مجازی دال بر درمات اتولاج پیماری ها با عسل طبیعی، موج جدیدی از برداشت ها از کندوهای زنبورهای وحشی موجود در طبیعت به راه افتاده است. در حال حاضر دو گونه زنبور عسل وحشی در کشور داریم که هر دو به صورت پرورشی و تحت نظارت انسان نیز به تولید عسل مشغول هستند ولی جمعیت زنبور های عسل وحشی که در مناطق کوهستانی، از دیرباز وجود دارد امروزه با برداشت مسلهایشان توسط انسان کلنی های درحال نابودی هستند و از آنجاییکه زنبورهای عسل جایگاه ویژه ای در گرده افشانی و تکثیر گیاهان داروین این موضوع باعث نگرانی زیادی شده است و از طرفی تعامل اکولوژیکی اکوسیستم ها به سرعت در حال بر هم خوردن است. زنبور عسل معمولی با نام علمی *Apis mellifera* به طور وحشی در شمال آفریقا تا اروپا و غرب آسیا وجود دارد که با دخالت انسان به همه نقاط زمین منتقل شده و هزاران سال است که به صنایع زنبور عسل اصلی نیز پرورشی داده می شود و بیش از ۹۰ درصد عسل جهان از این گونه تامین می گردد و بیش از ۳۰ زیر گونه برای آن شناخته شده است. گونه دوم در ایران، زنبور عسل چترپی یا *Apis florea* است که کوچکتر بوده و عسل آن طعم خاصی دارد و در مناطق چترپی کشور تا جنوب شرقی آسیا پراکنش دارد. عسل این زنبور به عسل کوهی نیز معروف است

آمار:

در حال حاضر آمار دقیقی از این برداشت در دسترس نیست و اغلب برداشت ها بدون اطلاع و به صورت مخفیانه انجام می شود ولی به طور قطع، سالیانه بیش از صدها مورد اتفاق می افتد.

راهکار:

- فرهنگ سازی و ایجاد معیشت پایدار برای جوامع بومی و محلی
- متقاضیان پرورشی زنبور عسل علاوه بر رعایت دستورالعمل های صادره از دستگاه های ذیربط (وزارت جهاد کشاورزی) با قراردادن کندوی زنبور های عسل در باغات و مزارع خود، علاوه بر استحصال عسل، به گرده افشانی محصولات کشاورزی و حفظ محیط زیست توسط زنبور ها نیز کمک خواهند نمود.

پیام نهایی:

نابودی زنبور های عسل منجر به نابودی گیاهان گلدار و سایر جانداران وابسته به آن و در نهایت باعث نابودی بسیاری از اکوسیستم های کره زمین خواهد شد.

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

مرال - نماد گونه جانوری استان مازندران

مرال یا گوزن قرمز که در گویش مازندرانی به آن گاو کوهی (اشکار گو) نیز گفته می شود، گونه نماد جانوری استان مازندران و بزرگترین پستاندار علفخوار از گونه‌های با شکوه جنگل‌های پهن برگ هیرکانی شمال است.

زیستگاه‌های این گونه در استان به صورت لکه ای و جزیره مانند است؛ یک گسست اصلی، جمعیت مرال استان را به دو زیر جمعیت واقع در شرق و غرب استان تقسیم کرده است و به عبارت دیگر ارتباط زیستگاهی و پیوستگی در بین این دو جمعیت‌های جدا مانده وجود ندارد.

بررسی‌ها حاکی از آن است که در درون این دو ناحیه غربی و شرقی نیز کمابیش گسست‌هایی وجود دارد ولی پیوستگی زیستگاهی در نواحی شرقی بیشتر دیده می شود. صرف نظر از انزوای جمعیتی در پراکنش گله های مرال، یکی از تهدیدات جدی در پایداری و حفظ نیرومندی ژنتیکی جمعیت ها، وقوع فعالیتهای انسانی و انواع بهره برداری از عرصه و منابع ملی زیستگاه‌های مرال به انحاء مختلف از دیگر چالش‌ها و مشکلات موجود در این زمینه است؛ عمده این مشکلات عبارتند از:

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شیلات و منابع طبیعی کشور

شنبه‌های آموزشی

- وجود فعالیت‌های بهره برداری جنگلی و مرتعی در زیستگاه‌های طبیعی مرال و توسعه جاده های جنگلی در طبیعت امن گونه که ضمن ایجاد گسستگی در زیستگاه، در ایجاد نا امنی، دسترسی آسان و فرصت سود جویی را تسهیل می کند.
- واگذاری و تغییر کاربری عرصه های حواشی جنگلی برای طرح‌های کشاورزی و وجود تصرفات غیر قانونی در اراضی ملی حاشیه جنگل‌های زیستگاه مرال بویژه در مناطق آزاد.
- نبود امکانات کافی حفاظتی و پست‌ها و پاسگاه‌های محیط بانی بویژه برای مناطق آزاد و ممنوعه زیستگاه مرال که در این شرایط چنین مناطقی صرفاً به صورت غیر فعال و فقط در فصل گاوبانگی با بکار گیری چادر سیار گاو بانگی برای حداکثر یک ماه مورد کنترل و پایش قرار می گیرند.
- وجود گسترده دام و چرای احشام در زیستگاه‌های امن و نواحی حساس زیستی مرال در داخل مناطق.
- تخلفات گسترده شکارچیان در مناطق و کمبود نیروهای اجرایی برای حفاظت فعال و موثر مناطق.
- فقدان برنامه عملیاتی و منسجم گونه محور برای جانوران وحشی بزرگ جثه نظیر مرال جهت پایش مستمر و بررسی و ارزیابی از روند کمی و کیفی وضعیت آن.

مرال جزئی از تنوع زیستی است و تنوع زیستی ارزشمندترین گنجینه بشری است بنابراین از بین بردن مرال، خیانت به نسلهای آینده است. حفظ مرال یک وظیفه انسانی به شمار می رود و حمایت از این گونه ارزشمند، حمایت از زندگی است.

برای حفظ مرال می توان به راهکارهایی چون ساخت زیر گذر یا روگذر در راههای مواصلاتی بین استانی جهت اتصال بین زیستگاهی گونه؛ مشارکت مردمی و همیاران محیط زیست در بحث حفاظت گونه خصوصاً در زمان گاوبانگی؛ حفظ زیستگاه های گونه؛ استفاده از تجهیزات مدرن جهت پایش بهتر گونه و تقویت مرکز تکثیر و پرورش به عنوان پشتوانه گونه، اشاره کرد.

ssafta.imo.org.ir

سازمان جهاد کشاورزی

سازمان جهاد کشاورزی و دامپزشکی

شنبه‌های آموزشی

۳ تیرماه ۱۴۰۲

۲۴ June ۲۰۲۳

۵ ذی الحجه ۱۴۴۴

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

آموزه های مدیریت محیط زیست

شماره ۱۲۹

اهمیت حفاظت از تنوع زیستی

تنوع زیستی برای توسعه پایدار از اهمیت فراوانی برخوردار است. تنوع زیستی عبارت است از مجموعه تفاوت های بین موجودات زنده در کلیه سطوح طیف حیات، از ژن و گونه گرفته تا سطوح بالاتر تاکسونومی (بوم نظام)، که در برگرفته زیستگاه و نوع بوم نظامها است. با توجه به افزایش جمعیت و به همراه آن افزایش آلودگی های محیط زیستی و تخریب محیط زیست و منابع طبیعی، موضوع انقراض گونه ها به طور مخاطره آمیزی به عنوان تهدیدی بزرگ برای تمدن بشری محسوب می شود.

اهمیت تنوع زیستی:

تنوع حیات در تأمین انرژی، غذا، دارو و سایر منابع با ارزش حیاتی، گسترش صادرات غیرنفتی، گسترش صنعت جهانگردی و بهره برداری های اقتصادی به منظور توسعه پایدار اهمیت فراوانی دارد. کاهش تنوع زیستی در یک اکوسیستم تأثیرات منفی بر کمیت و کیفیت اکوسیستم می گذارد. و در نتیجه تبعات اقتصادی منفی به دنبال خواهد داشت.

تنوع زیستی یک ویژگی مهم زندگی و حیات است که بر اساس گوناگونی وسیع گیاهان و جانوران تبیین شده است. تنوع زیستی یک منبع تجدید ناشدنی است که از دست دادن آن غیرقابل جبران خواهد بود. اهمیت روز افزون تنوع زیستی به خاطر نقش آن در حفظ ثبات اکوسیستم می باشد. زیرا در یک اکوسیستم هر چه تنوع گونه ها بیشتر باشد زنجیره های غذایی طولانی تر و شبکه های حیاتی پیچیده تر گردیده و در نتیجه محیط پایدارتر و از شرایط خودتنظیمی بیشتری برخوردار می گردد. از این رو بررسی تنوع زیستی می تواند به عنوان شاخصی برای مقایسه وضعیت اکولوژیک اکوسیستم ها به کار رود.

کاهش تنوع زیستی، خطر انقراض گونه ها را افزایش داده و از دست رفتن یک گونه به صورت زنجیره ای روی دیگر گونه ها در زنجیره ها و شبکه های غذایی تأثیرگذار خواهد بود.

ارزش های تنوع زیستی و حفاظت از آن ریشه در ارزش های اخلاقی، فرهنگی و اعتقادی ملت دارد. تنوع زیستی رابطه نزدیکی با تنوع فرهنگی دارد و در بیشتر مذاهب احترام و حفاظت از آن جزء تعلیمات دینی است.

به طور کلی تنوع زیستی بر اساس سلسله مراتب ساختار زیستی در سه سطح به صورت زیر بیان می شود:

- تنوع گونه ای، تعداد گیاهان و حیوانات مختلف را در مقیاس محلی، منطقه و جهانی توصیف می کند.
- تنوع ژنتیکی، به معنی تنوع ژنتیکی موجود در درون جمعیت ها یا گونه های گیاهان و جانوران است.
- تنوع اکوسیستم، مقصود از آن تنوع زیستگاه ها، جوامع زیست شناختی و اکوسیستم هایی است که کره زمین را می سازند.

پیام نهایی

تنوع زیستی بخش حساسی از سرمایه های طبیعی است زیرا علاوه بر تأمین نیازهای ضروری و اولیه انسان ها نظیر خوراک، پوشاک، مسکن، نیازهای فرعی همچون سلامتی، شادی روح و جسم، رونق اقتصادی و پیشرفت روز افزون و همه جانبه ما را نیز تضمین می نماید.

ssafta.imo.org.ir

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

۱۰ تیرماه ۱۴۰۲

1 July 2023

۱۲ ذی الحجه ۱۴۴۴

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

آموزه های مدیریت محیط زیست

شماره ۱۳۰

پازن، نماد تنوع زیستی استان مرکزی

سلطان صخره ها در پرتگاه

پازن جانوری بسیار تنومند، چابک و پرجلالت با عضلاتی پرتوان است که به سلطان صخره ها شهرت دارد و با وجود شرایط اقلیمی مناسب و منابع آب و غذای سرشار، از دیر باز رد پای این گونه ارزشمند در ارتفاعات و مراتع استان مرکزی دیده می شود؛ اکنون نیز به دلیل حساس بودن این گونه به تخریب زیستگاه، حضور شکارچیان، لزوم حفظ زیستگاه آن و وجود گونه پازن در منطقه حفاظت شده هفتاد قله با جمعیت مناسب، سالم و رو به رشد، پازن به عنوان نماد استان مرکزی، انتخاب شده است.

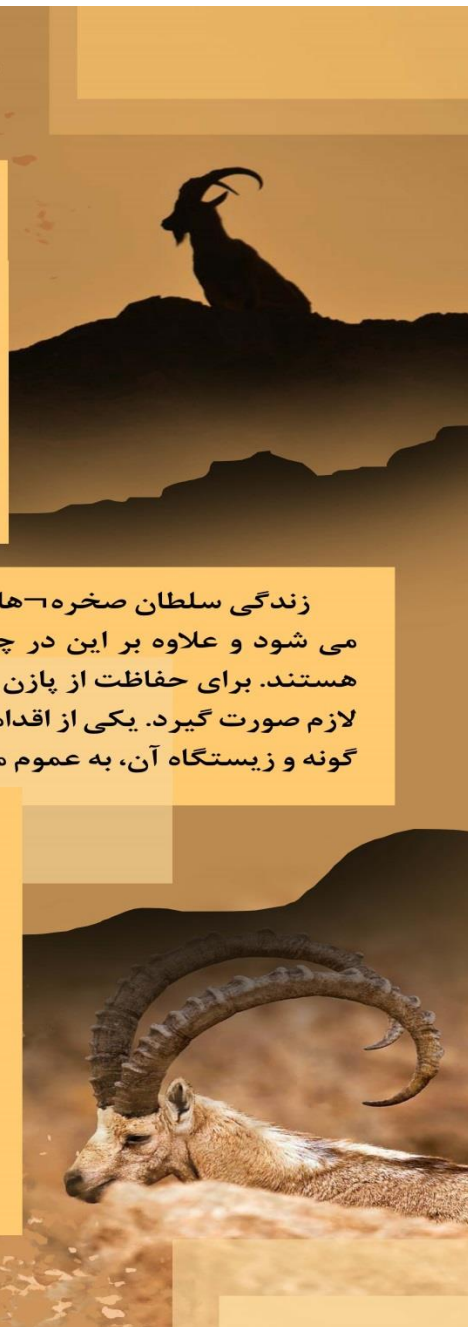
زندگی سلطان صخره ها با حضور دشمنان طبیعی متعددی نظیر گرگ و پلنگ تهدید می شود و علاوه بر این در چرخه زیست طبیعی حیواناتی نظیر کفتار، روباه و عقاب نیز هستند. برای حفاظت از پازن نیاز است مردم با آن آشنا شوند و در این زمینه فرهنگسازی لازم صورت گیرد. یکی از اقداماتی که در این راستا انجام شده، تهیه انیمیشن پازن و معرفی گونه و زیستگاه آن، به عموم مردم بوده است.

پازن

پازن ها اجداد بزهای اهلی هستند. طول سر و تنه آنها معمولا ۱۲۰ تا ۱۵۰ سانتی متر و طول دم آنها ۱۲ تا ۱۷ سانتی متر است و وزنشان تا ۱۲۳۰ کیلوگرم نیز می رسد. جنس نر آن کل و جنس ماده آن بز وحشی نامیده می شود و حیوانی با زیست اجتماعی است؛ کل و بزها به طور معمول در گله های ۲۰ تا ۳۰ راسی و گاهی تا ۷۵ راسی زندگی می کنند و به وسیله یک نر قوی و مسن هدایت می شوند.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

جنگل های هیرکانی

(۱)

جنگل‌ها ریه های زمین هستند و به دلایلی از جمله: رشد جمعیت و نیاز روزافزون بشر به منابع جنگلی، استفاده از جنگل‌ها به عنوان منبع سوخت، تولید زغال چوب، تبدیل مناطق جنگلی به زمین کشاورزی، فقر فرهنگی مردم، استفاده بی رویه جهت تعلیف دام به منظور جواب به افزایش تقاضای محلی و جهانی گوشت، فعالیت های صنعتی، احداث جاده های بین جنگلی، آتش سوزی، شیوع آفات و بیماری های گیاهی، تخلیه زباله های شهری و بیمارستانی در مناطق جنگلی، کارهای عمرانی، اکتشاف، انتقال لوله های نفت و گاز توسط دولت در جنگل ها و ریزگردهای زیبا نبار کشور عراق و افغانستان، رو به نابودی پیش می روند.

نابودی و خرابی این موهبت عظیم الهی باعث بروز خسارت های جبران ناپذیری می شود، به طوری که این خسارتهای حتی در زندگی نسل های آینده نیز اثر نامطلوب می گذارد. تهدید پوشش های جنگلی از طریق عوامل طبیعی با توجه به طبیعت و سرشت آنها، قابل ترمیم، تجدید و احیاء است. ولی اگر انسان به کمک عوامل طبیعی برای تخریب جنگل‌ها بشتابد، در این صورت جامعه گیاهی به یکباره و یا به تدریج از بین می روند و امیدی برای تجدید حیات آن در مدت محدود نخواهد بود. حفاظت و استفاده صحیح از جنگل‌ها به عنوان سرمایه ملی هر کشور، علاوه بر ثروت آفرینی، بقای محیط زیست را نیز تضمین می نماید. جنگل ها از حیث تامین مواد غذایی جامعه، مصنوعات چوبی، محصولات کاغذی، تامین تعداد زیادی از مایحتاج عمومی جامعه، جلوگیری از فرسایش و از بین رفتن خاک و حفظ آب و نزولات آسمانی، نقش مهمی را در اکوسیستم های طبیعی ایفاء می نمایند.

جایگاه جنگل های هیرکانی

جنگل های هیرکانی در واقع یکی از نادرترین و قدیمی ترین بازمانده های دوران سوم زمین شناسی در ایران هستند.

چرا جنگل های هیرکانی اهمیت دارند؟

- یکی از دلایل اهمیت فراوان جنگل های هیرکانی، پوشش گیاهی بسیار غنی آن است، در حقیقت بیش از ۳۲۰۰ گونه گیاهی در این جنگل ها وجود دارند.
- تنوع گونه های جانوری یکی دیگر از دلایل اهمیت جنگل های هیرکانی است، تا کنون حدود ۲۹۶ گونه پرنده و ۵۸ گونه پستاندار شناسایی شده است که در میان آن ها می توان به یوزپلنگ ایرانی نیز اشاره کرد.
- از دیگر دلایل اهمیت جنگل های هیرکانی می توان به نقش این جنگل ها در ذخیره آب اشاره کرد.
- جنگل های هیرکانی به واسطه وسعت زیادی که دارند، تاثیر چشمگیری در تولید اکسیژن و ایجاد هوای پاک دارند.
- جنگل های هیرکانی در یونسکو نیز ثبت جهانی شده است.

خرس سیاه بلوچی، نماد استان هرمزگان

خرس سیاه آسیایی *Ursus thibetanus* یکی از هشت گونه خرس دنیا است که فقط در قاره آسیا از ژاپن تا ایران پراکندگی دارد. و هرمزگان پناهگاه غربی‌ترین جمعیت‌های خرس سیاه آسیایی در جهان است بنابراین این گونه ارشمند به عنوان نماد تنوع زیستی استان هرمزگان انتخاب شده است.

خرس سیاه آسیایی در فهرست سرخ اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) گونه‌ای آسیب‌پذیر (VU) محسوب می‌شود اما زیر گونه بلوچی خرس سیاه *Ursus thibetanus gerdrosianus* که در ایران و پاکستان پراکندگی دارد به شدت در خطر انقراض قرار دارد؛ با تلاش در شناخت خرس سیاه بلوچی و پی بردن به اهمیت وجود این گونه باارزش و در معرض تهدید، در حفظ و بقای آن در کشورمان سهیم شوید.

خرس سیاه آسیایی از نظر جثه نسبت به خرس قهوه‌ای کوچک‌تر است و اندازه آن به تناسب فصل سال و نوع تغذیه بین ۱/۶ - ۱/۳۰ سانتی‌متر و وزن آن نیز تا ۲۰۰ کیلوگرم می‌رسد. اندازه دم حیوان هشت الی ۱۰ سانتی‌متر است، گوش‌ها نسبتاً بزرگ و لوله‌ای شکل با انتهای گرد در دو پهلوی سر قرار دارد. اندازه دست‌ها و پاها کوتاه بوده که به انگشت با ناخن‌های تیز و قوس‌دار ختم می‌شود و حیوان را در بالا رفتن از درخت و صخره‌ها و کوه‌ها یاری می‌کند. رنگ عمومی بدن سیاه است و به جز در اطراف پوزه که روشن‌تر است، لکه‌ای سفید رنگ V شکلی روی سینه که به طرف شانه کشیده

شده وجود دارد. خرس‌ها کف رو هستند و می‌توانند مانند انسان‌ها بر روی پاها بایستند و راه بروند که این حالت بیشتر در زمان خشم و تهاجم دیده می‌شود. چشم‌های کوچک داشته و حسی بینایی و شنوایی حیوان خوب نبوده ولی حس بویایی آن بسیار حساس و قوی است. رژیم غذایی همه چیز خواری داشته به همین دلیل داندان‌ها پهن‌تر از سایر گوشت‌خواران است و به آسانی می‌توانند هسته میوه مانند خرما را خرد کنند. خرس‌ها داری خواب زمستانه بوده و به این صورت که حیوان یک جای امن و مطمئن را برای خواب انتخاب کرده و متابولیسم بدن خود را به حداقل رسانده بطوریکه ضربان قلب را تا ۵۰ درصد کاهش می‌دهد در این زمان حیوان از ذخیره چربی بدن که معمولا زیر پوست هست، استفاده می‌کند. خرس‌های سیاه حدودا ۲۴ سال عمر می‌کنند.

پراکنش جهانی آن از پاکستان تا ژاپن تایلند و جنوب شرقی سیبری می باشد. در ایران در استانهای سیستان و بلوچستان، کرمان و شرق استان هرمزگان وجود دارد. مناطق پراکنش خرس سیاه بلوچی در شرق استان هرمزگان شامل قلوان، جاهو، دق زاغ، گوردی در بشاگرد، رودان، ارتفاعات سردشت و جکدان جاسک، ارتفاعات زاغ پیرزال میناب، در غرب استان تا منطقه حفاظت شده باز و نیز تا کوههای شهرستان حاجی آباد در شمال استان هرمزگان می باشد.

مشکلات :

کشته شدن خرس‌ها به دلیل تعارض با انسان، جمعیت‌های جدا افتاده، تخریب زیستگاه‌ها و زنده‌گیری توله‌ها از مهمترین دلایل کاهش جمعیت این گونه محسوب می‌شوند. به طور کلی، ریشه تعارض به دلیل رقابت انسان و خرس برای بدست آوردن فضا و غذای مشترک شکل می گیرد که محدود به استان هرمزگان و کشور ایران نیست. اغلب محصولاتی مانند یونجه، سیب، خرما، شاه‌توت، زردآلو، گیلان و انجیر که توسط انسان در زمینهای کشاورزی و باغها کاشته می شوند و یا جانورانی مانند زنبور عسل، بز و گوسفند اهلی که توسط انسان پرورش داده می شوند بخشی از رژیم غذایی خرسها هستند.

راهکارهای حفاظتی از این گونه ارزشمند به شرح زیر است:

- عدم رها کردن زباله ها و پسماندها در محدوده روستا
- ساماندهی وضعیت آغل های دام و محل نگهداری آنها حداقل با توری مرغی و خارج کردن دامها از دسترس

سازمان جهاد کشاورزی

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

۲۴ تیرماه ۱۴۰۲

15 July 2023

۲۶ ذی الحجه ۱۴۴۴

آموزه‌های مدیریت محیط زیست

شماره ۱۳۲

- استفاده از سگ‌های گله برای ایجاد سر و صدا و دور کردن خرس
- محصور کردن باغهای میوه
- استفاده از بازدارنده‌های صوتی مثل سوت و بوق‌های کپسولی، استفاده از بازدارنده‌های بصری مثل قطعات پلاستیکی بزرگ یا پارچه‌های رنگی در اطراف آغل‌ها،
- فعالیتهای میدانی و مطالعاتی و نصب دوربین‌های تله‌ای به منظور پایش و شناسایی زیستگاه‌های مستعد جهت ارتقا درجه حفاظتی آنها (ایجاد منطقه حفاظت شده برای حفاظت از خرس سیاه از مهمترین برنامه‌های آتی است).
- اقدامات آموزشی (کارگاه آموزشی برای دانش‌آموزان و جوامع محلی همراه با تهیه اقلام آموزشی) در حوزه روستاهای محدوده زیستگاه خرس سیاه
- حمایت از هنر صنایع دستی زنان روستایی به منظور ارتقا وضعیت اقتصاد خانوارهای روستاهای مذکور
- برگزاری جشنواره‌های خرس سیاه در شهرستانهای میناب و بندرعباس
- تسهیل‌گری واکسیناسیون دامهای اهلی به منظور جلب مشارکت بومیان منطقه در حفاظت از خرس
- تهیه دستگاه چراغ خورشیدی مجهز به سنسور حرکتی با هدف دور کردن خرس و کاهش تعارض با دامدارها با همکاری سمن‌های زیست محیطی بین‌ا اهالی روستاهای مستقر در زیستگاه‌های حساس شرق استان

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

جنگل های هیرکانی (۲)

آمار

- با توجه به دخالت های انسان در طبیعت و بهره برداری های غیراصولی انجام شده در سالهای گذشته تاکنون، وسعت جنگل های کشور از ۶۰۰ میلیون هکتار در سال ۱۳۰۰ به ۱،۷ میلیون هکتار در سال ۱۳۸۲ رسیده است.
- مساحت مراتع تحت پوشش نیز از ۸۰ تا ۹۰ میلیون هکتار در سال ۱۳۷۰ به ۴۰ تا ۴۵ میلیون هکتار در سال های اخیر رسیده است.
- از مهمترین پیامدهای تخریب جنگل ها و مراتع، علاوه بر استفاده بی رویه و تلفات این منابع ارزشمند، فرسایش شدید خاک و بروز سیلاب های ویرانگر است. به گونه ای که از اوایل دهه ۱۳۰۰ تا اوایل دهه ۱۳۷۰، در یک دوره حدود ۴۰ ساله، تعداد سیلاب های مخرب از ۲۰۰ مورد به ۱۱۰۰ مورد رسیده است.

راهکار

- سفر مسوولانه و رفتار صحیح در هنگام طبیعت گردی موجب حفظ منابع طبیعی کشور به ویژه جنگل های هیرکانی می شود.
- کاهش تصرفات غیر قانونی زمین ها و تغییر کاربری اراضی
- کاهش توسعه عمرانی بی رویه
- کاهش چرای بی رویه دام
- مشارکت جوامع محلی در حفاظت از جنگل ها
- ارائه شیوه های کاهش تخریب ناشی از طرح های عمرانی در رویشگاه های جنگلی

پیام نهایی

- جنگلها به عنوان ریه های زمین در چرخه حیات موجودات زنده نقش موثری ایفاء می کنند.
- جنگل های هیرکانی یکی از نادرترین و قدیمی ترین بازمانده های دوران سوم زمین شناسی در ایران هستند.
- در جنگل های هیرکانی با پوششی گیاهی بسیار غنی، بیش از ۳۲۰۰ گونه گیاهی وجود دارد.
- جنگل های هیرکانی با حدود ۲۹۶ گونه پرنده و ۵۸ گونه پستاندار، تنوع گونه های جانوری بالایی را در خود جای داده است.
- جنگل های هیرکانی ذخیره گاه مهم آب در منطقه هستند.
- جنگل های هیرکانی به واسطه وسعت زیادی که دارند، تاثیر چشمگیری در تولید اکسیژن و ایجاد هوای پاک دارند.
- جنگل های هیرکانی در یونسکو ثبت جهانی شده است.
- سفر مسوولانه و رفتار صحیح در هنگام طبیعت گردی موجب حفظ منابع طبیعی کشور به ویژه جنگل های هیرکانی می شود.

استفاده بی رویه و تصرفات غیر قانونی زمین ها و تغییر کاربری اراضی از عوامل مهم تخریب جنگل ها است

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

قوچ ارمنی، نماد محیط زیست استان همدان

قوچ ارمنی از [پستانداران ایران](#) است که در خانواده زوج سمان جای می گیرد نام علمی *Ovis orientalis gmelini* در این قوچ شاخها از قوچ اورپال کوتاه تر است (طول بلندترین شاخ که مربوط به آذربایجان غربی است و رکورد محسوب می گردد ۸۹ سانتی متر است.) خمیدگی شاخها برخلاف سایر قوچها به طرف بالای گردن است. قسمت جلویی شاخها نیز فاقد زوایای تند است، به طوری که مقطع عرضی آن گاهی کمی بیضی شکل به نظر می رسد. مادهها اغلب فاقد شاخند، یا شاخهای بسیار کوچکی دارند. در ناحیه کمر لکه سفید و زینی شکل دارند (که در اصطلاح محلی این قوچها را آلاکمر می گویند). طول سرو تنه حدود ۱۴۰ سانتی متر، ارتفاع ۸۰ سانتی متر، وزن ۲۰ تا ۶۵ کیلوگرم. تپه ماهورها و دامنه کوهستانها. به طور کلی در مقایسه با قوچ اورپال در نقاط کم ارتفاع تری زندگی می کنند. از مناطق مرزی آذربایجان تا زنجان، همدان، اراک، کردستان، ایلام و شمال غربی خوزستان پراکندگی دارد.

شنبه‌های آموزشی

۷ مرداد ماه ۱۴۰۲

29 July 2023

۱۱ محرم ۱۴۴۴

قوچ ارمنی اغلب روزگرد هستند اما در برخی موارد شب‌ها نیز فعالیت می‌کنند. گیاه‌خوار و نشخوار کننده‌اند، حس بویایی و بینایی قوی دارند. به صورت اجتماعی زندگی کرده، ماده‌ها به همراه جوان‌ترها در گله‌هایی جدا از دسته نرهای بالغ زندگی می‌کنند.

جفت‌گیری قوچ و میش ارمنی اواسط آذرماه شروع می‌شود. در اواخر اردیبهشت معمولاً ۲ بره به دنیا می‌آورند.

قوچ و میش ارمنی جزو گونه‌های حمایت شده سازمان حفاظت محیط زیست، در طبقه آسیب‌پذیر (VU) فهرست سرخ IUCN و در پیوست II کنوانسیون CITES قرار دارد.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

حفاظت از گونه های گیاهی منحصر به فرد به عنوان اثر طبیعی ملی در کشور

حفاظت از گیاهان به ویژه گونه های منحصر به فرد، به لحاظ داشتن رویشگاه محدود در سطح کشور، حساسیت و آسیب پذیری بالای آنها در برابر عوامل محیطی، بسیار ضروری است و نابودی این گونه ها موجب از بین رفتن ذخایر ژنتیکی در آن مناطق می شود. لذا همگان باید نسبت به حفاظت از این گونه ها به عنوان اثر طبیعی ملی (پدیده های نمونه و نادر گیاهی، جانوری، اشکال یا مناظر کم نظیر و کیفیت های ویژه طبیعی زمین یا درختان کهنسال، یادگاران تاریخی هستند که با در نظر گرفتن محدوده متناسبی تحت حفاظت قرار می گیرند) و حفاظت از آنها به عنوان گنجینه طبیعی و سرمایه ژنتیکی این مرز و بوم تلاش نمایند.

از جمله گونه های گیاهی اثر طبیعی ملی در کشور درختان کهنسال هستند که عبارتند از: سرو ابرکوه در استان یزد با قدمت ۲۲۰۰ تا ۲۳۰۰ سال که اولین درختان کهنسالی است که به ثبت ملی رسیده است، سرو هرزویل در استان گیلان، سرو سیرج در استان کرمان، سرو زربین سنگان در استان سیستان و بلوچستان، سرو زربین قره باغ، صنوبر شیروان و ارس سرانی در استان خراسان شمالی و همچنین گونه های گیاهی لاله واژگون با نام علمی *imperialis L* *Fritillaria* و سوسن چلچراغ با نام علمی *Boiss. Lilium ledebouri* در زمره آثار زیست محیطی ملی کشور به ثبت رسیده اند و بعنوان اثر طبیعی ملی توسط سازمان حفاظت محیط زیست حفظ و حراست می گردند.

راهنما:

آموزش و فرهنگسازی در خصوص:

- خودداری از نوشتن یادگاری بر روی تنه درختان و کوبیدن سکه و بستن پارچه که از اعتقادات مذهبی اهالی منطقه سرچشمه می گیرد.
- عدم قطع شاخ و برگ ها، آتش افروزی، حفاری و جلوگیری از فعالیت های عمرانی در محدوده اطراف این درختان ارزشمند.
- عدم قطع کردن و خارج نمودن پياز دو گونه گیاهی لاله واژگون و سوسن چلچراغ از خاک که منجر به عدم زادآوری این گونه ها در سال های آتی می شود.
- عدم فروش این گونه ها در زمان گلدهی که موجب آسیب جبران ناپذیری به جمعیت این گونه ها می گردد.

پیام نهایی:

در هنگام سفر و یا بازدید از گونه های ارزشمند گیاهی بعنوان اثر طبیعی ملی کشور، آداب طبیعت گردی را رعایت کنیم.

در امر حفاظت از گونه های ارزشمند گیاهی بعنوان اثر طبیعی ملی کشور که گنجینه های طبیعی و سرمایه های ژنتیکی این مرز و بوم محسوب می شوند کوشا باشیم.

خرافات و تاوان آن برای حیات وحش

قدرت خرافات، محیط زیست و حیات وحش کشور را در خطر قرار داده تا جایی که در بسیاری از مناطق حتی شکار حیواناتی همچون گرگ، کفتار، پلنگ، خرس و جغد، یک ارزش تلقی می‌شود. برخی حیوانات نیز اگر توسط مردم شکار نشوند، به دلیل باور به شومی و بدقدمی آنها، آنقدر مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرند که دیگر جان در بدن نداشته باشند. باور کنیم نه **هدهد** مظهر خوش شانسی و خوش خبری ست و نه **هوברה** که از پرندگان بسیار زیبا و باشکوه کویرهاست حکم گوهر را دارد و نه **جغد** گناهی نشستن بر پشت بام خانه هاست و نه **اندام حیوانات** داروی چشم زخم و گره گشای مشکلات است.

همه مخلوقات خداوند متعال هستند و حق حیات دارند و این ما انسان ها هستیم که برای آرامش خودمان حاضریم حیات سایر مخلوقات را به خطر بیندازیم.

راهکار:

- با واقعیت گرایی و توکل به خداوند متعال و همت خود برای به دست آوردن خواسته های به حق خودمان، تلاشی کنیم.
- برای حفظ محیط زیست و حیات وحش، از افکار خرافاتی دوری کنیم و پیوندهای معنوی خود با خانواده و خداوند متعال را تقویت کنیم.
- اگر تقاضایی برای کاسپهای خرافات وجود نداشته باشد، اندام های حیوانات به بازار عرضه تعطیل شده و جانوران بی گناه کشته نمی شوند.

پیام نهایی :

- سعی کنیم با افکار خرافاتی، حیات وحش را به خطر نیاندازیم.
- نگهداری انحصاری زیبایی حیوانات برای خود، دست اندازی به حیات وحش و حقوق دیگران است.
- همه جانوران از طرف خداوند برای مأموریتی درجهان خلق شده اند، با تقبیح خرافات از کشته شدن آنها، جلوگیری کنیم.

شنبه‌های آموزشی

۱۱ شهریور ماه ۱۴۰۲

2 September 2023

۱۶ صفر ۱۴۴۴

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

آموزه های مدیریت محیط زیست

شماره ۱۳۹

چرا باید یک منطقه حفاظت شود و منظور از مناطق حفاظت شده چیست؟

به طور کلی وقتی یک منطقه تحت حفاظت قرار می گیرد الزاماً به معنای آن نیست که این منطقه باید منظره زیبا یا تولید بیولوژیکی بالایی داشته باشد؛ بلکه هدف این است که از این طریق نمونه‌هایی از اکوسیستم‌های طبیعی کشور برای نسل‌های آینده حفظ شود.

هرگونه گیاهی یا جانوری دنیای خاص خودش را دارد؛ درست مثل انسان، حال اگر موجودی مثل انسان از چرخه محیط زیست حذف شود چه اتفاقی می افتد؟ حذف گونه‌های گیاهی یا جانوری هم از نظر اکولوژیکی اهمیتی این چنین دارد. بنابراین ضروری است همه گونه‌ها حفظ شود.

بسیاری از باقی مانده های تنوع زیستی جهان در خطر نابودی است. در سطح جهان بیش از ۲۵ درصد پستانداران، ۱۲ درصد پرندگان و ۳۰ درصد خزندگان و دوزیستان در معرض تهدید و خطر انقراض قرار دارند. مناطق حفاظت شده به عنوان یکی از مهم ترین و موثرترین ابزار در جهان برای حفاظت از تنوع زیستی ظهور یافته اند. **انقراض گونه ها، مهم ترین جنبه بحران تنوع زیستی است. تخریب زیستگاه، شکار بی رویه و ورود گونه های بیگانه** از دیگر عوامل نابودی تنوع زیستی در جهان می باشند. طی بررسی های صورت گرفته حفاظت کافی و موثر از تنوع زیستی و احداث شبکه مناطق تحت حفاظت در هر کشور الزامی است تا به صورت پناهگاهی وسیع بقای گونه ها را تضمین نماید.

آمار:

در سطح جهان بیش از ۲۵ درصد پستانداران، ۱۲ درصد پرندگان و ۳۰ درصد خزندگان و دوزیستان در معرض تهدید و خطر انقراض قرار دارند

راهکار:

- توقف جنگل زدایی
- جلوگیری از شکار غیرقانونی
- جلوگیری از تغییر کاربری اراضی جنگلی و مرتعی علی الخصوص در مناطق حفاظت شده چهارگانه که به لحاظ زیستگاهی دارای اهمیت فراوانی هستند
- دفع صحیح زباله، به نحوی که از خود در طبیعت زباله ای بجا نگذاریم
- در نظر گرفتن نقش جوامع بومی و محلی در حفاظت از اکوسیستم های طبیعی و بهره مندی آنان از مزایای منطقه حفاظت شده
- کاهش و یا جلوگیری از ورود دام در مناطق چهارگانه بر اساس ظرفیت مراتع
- آموزش و برنامه ریزی برای آن: همکاری دستگاههای ذیربط در ارائه آموزش های محیط زیستی لازم به عموم مردم به ویژه به کودکان و دانش آموزان، که می تواند موجب ارتقای سطح آگاهی از نقش مهم محیط زیست در زندگی آنان گردد

پیام نهایی:

- تخریب زیستگاه، شکار بی رویه و ورود گونه های مهاجم از عوامل مهم نابودی تنوع زیستی در جهان است.
- با آموزش رفتار درست با محیط زیست به ویژه به کودکان، آن را برای نسل های آینده محافظت کنیم.
- اگر کودکانمان را دوست داریم، کره زمین را دلسوزانه دوست داشته و آن را متنوع و زیبا به آیندگان واگذار کنیم.

بگذاریم کودکانمان لذت یک روز بهاری در ده ها هزار سال بعد را با قدم گذاشتن در دریایی از علف ها، ملاقات زنبوری از گل ها و شنیدن آوای یک پرنده تجربه کنند.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

جمع آوری بی رویه عقرب و سودای، فروش زهر و ثروتمند شدن

در سالهای اخیر متأسفانه عده ای سودجو با سوء استفاده از وضعیت معیشت برخی مردم و به بهانه رونق اقتصادی در کشور با برداشت عقرب ها از زیستگاههای طبیعی کشور نه تنها کارآفرینی نکرده بلکه با قاچاق این موجودات ارزشمند برای اکوسیستم، ضررهای جبران ناپذیری را به محیط زیست کشور وارد کرده اند و به استحصال درآمدهای نامشروع پرداخته اند و این افراد با تولید شبکه های هرمی افراد ساده دل بسیاری را با وعده میلیاردر شدن به دام کشانده و افراد سرمایه های زندگی خود را در این راه بیهوده صرف کردند و از طرفی عقرب ها که از کنترل کننده های مهم آفات و سایر جانداران هستند را به ورطه نابودی کشانده اند. عقرب های مورد علاقه این سوداگران عمدتاً در نواحی بیابانی و بیشتر در نیمه جنوبی کشور زندگی می کنند.

آمار:

- از حدود ۶۰ گونه عقرب موجود در ایران ۷ گونه آن می تواند خطر مرگ داشته باشد.

راهکار:

- ایجاد معیشت پایدار برای جوامع بومی و محلی
- آگاهی رسانی و آموزش مردم نسبت به اهمیت اکولوژیکی عقرب ها در حفظ محیط زیست
- آگاهی رسانی عمومی به مردم در رابطه با اهمیت و ارزش واقعی زهر عقرب در ساخت داروها از جمله داروهای ضد سرطان
- جلوگیری از قاچاق این گونه ارزشمند

پیام نهایی:

- عقرب ها بخش مهمی از چرخه حیات در اکوسیستم ها هستند و نابودی آنها به منزله نابودی بخش بزرگی از این چرخه و ازدیاد حشراتی مانند ملخ ها خواهد بود که غذای آنان هستند.
- عقرب ها ۴۰۰ میلیون سال بر روی زمین زندگی کرده اند ولی انسان ۲۰۰ هزار سال است که قدم بر روی زمین گذاشته است.

**احترام برای حق حیات موجودات زنده
در حقیقت باعث احترام طبیعت به ما
خواهد شد**

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

کشتار پرندگان مهاجر

بخش بزرگی از پرندگانی که در ایران وجود دارد مهاجر هستند، گروهی بومی کشور محسوب می‌شوند و در ایران زاد و والد می‌کنند، گروه دیگر پرندگان مهاجر زمستانه و گروه دیگر را پرندگانی تشکیل می‌دهند که بهار و تابستان به کشورمان سفر می‌کنند. البته گروه دیگری نیز مهاجر عبوری هستند و برای حدود چند هفته مهمان تالاب‌های کشورمان می‌شوند. متأسفانه کشتار و عرضه غیرقانونی پرندگان مهاجر در تالاب‌های شمالی و جنوبی کشور سال‌هاست به معضلی حاشیه ساز بدل شده و با فرا رسیدن فصل زمستان گذرانی پرندگان مهاجر در هر سال، بار دیگر آغاز می‌شود. استان‌های شمالی ایران و تالاب‌ها هر سال در این زمان شاهد فرود پرندگان مهاجر هستند. تجارت این پرندگان با وجود غیرقانونی بودن صید با روش‌های جدید، پررونق است و این امر نیازمند فرهنگسازی برای عدم وجود تقاضا برای خرید گوشت حاصل از کشتار این نوع پرندگان است. خریداری گوشت پرندگان مهاجر یک چرخه مالی حاصل از کشتار میلیونی پرندگانی را ایجاد می‌کند که بسیار ارزشمند هستند و باید با مشارکت مردم برای عدم خریداری این نوع پرندگان صید شده، به کمک سازمان حفاظت محیط زیست شتافت و به این کشتار بی رحمانه پایان داد.

آمار:

حدود ۶۵ درصد از پرندگان مهاجر را قوها، غازها، اردک‌ها، آبچلیک‌ها، کاکایی‌ها، پلیکان‌ها و فلامینگوها تشکیل می‌دهند

راهکار:

- برای حفاظت از پرندگان مهاجر و زیستگاه‌های آنان، لازم است اهمیت و ارزش آنان برای مردم روشن شود و در برابر محافظت از آنها احساس مسئولیت نماییم.
- ایجاد مشاغل پایدار برای معیشت جوامع محلی باعث حفاظت از گونه‌های پرندگان مهاجر از شکار و صید می‌شود.
- با فرهنگسازی می‌توان تقاضا برای عرضه این نوع پرندگان را در بازار فروش کاهش داد.
- با نظارت بیشتر بر تالاب‌ها که محل فرود آمدن و زیستگاه این نوع پرندگان است از آنها محافظت نمود.
- بخش بزرگی از پرندگانی که در ایران وجود دارند مهاجر بوده و دارای ارزش بسیار بالایی هستند.
- کشتار و عرضه غیرقانونی پرندگان مهاجر در تالاب‌های شمالی و جنوبی کشور سال‌هاست به معضلی حاشیه‌ساز بدل شده است.
- کشتار و عرضه غیرقانونی پرندگان مهاجر با فرا رسیدن فصل زمستان‌گذرانی در هر سال آغاز می‌شود.
- تجارت پرندگان مهاجر با وجود غیرقانونی بودن صید با روش‌های جدید رونق دارد و این امر نیازمند فرهنگسازی برای عدم وجود تقاضا برای خرید است.
- خریداری گوشت پرندگان مهاجر یک چرخه مالی حاصل از کشتار میلیونی را ایجاد می‌کند.

با عدم خریداری پرندگان مهاجر صید شده، به سازمان حفاظت محیط زیست یاری رسانیم و به این کشتار بی رحمانه پایان دهیم.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

حضور گونه‌های مهاجم گیاهی در کشور

گونه مهاجم به چه گونه‌ای گفته می‌شود؟

به موجود زنده‌ای گفته می‌شود که از پیش در یک اکوسیستم (سیستم‌های طبیعی گیاهان و جانوران در ناحیه مشخص که با یکدیگر و محیط پیرامون خود در تعامل هستند) حضور نداشته و با حضور در آن اکوسیستم باعث برهم خوردن نظم طبیعی در آن و ایجاد خسارت‌های اقتصادی، محیط زیستی و یا اکولوژیکی (اثرات موجودات زنده بر روی محیط) می‌شود.

ویژگی‌های گونه‌های گیاهی مهاجم چیست؟

توانایی تولید تعداد زیادی بذر، توانایی پراکنش گسترده بذر، بقای طولانی مدت بذرها، رشد سریع، گل دهی سریع، توانایی تولید مثل غیر جنسی، استقرار سریع در مکان‌های آسیب دیده و با مواد غذایی فراوان مورد نیاز رشد، رقابت کننده قوی با سایر گونه‌ها.

گونه‌های مهاجم گیاهی مهم کشور: آذولا، سنبل آبی، کاهوی آبی
به عنوان مثال: سنبل آبی گیاهی مهاجم و آبی با نام علمی (Mart.) Solms Eichhornia crassipes بومی مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری است که دارای برگ‌های گسترده، ضخیم، براق و تخم مرغی شکل می‌باشد که در سطح آب شناور است و همچنین دارای ریشه‌های ارغوانی سیاه آزاد است و سنبله‌ای با ۸ تا ۱۵ گل زیبا دارد و عمدتاً رنگ گل‌ها طیفی از رنگ‌های بنفش، صورتی و ارغوانی است و متأسفانه به دلیل زیبایی گل‌های آن مورد توجه مردم است و در سطح شهرها عرضه می‌شود. سنبل آبی یکی از سریع‌الرشدترین گیاهان شناخته شده می‌باشد و در صورت فراهم شدن شرایط رویشی مناسب، به طور جدی حیات سایر موجودات آبی و کنار آبی را به مخاطره می‌اندازد و همانند فرشی گسترده پهنه آبی را اشغال می‌کند بطوریکه از یک سو از نفوذ نور خورشید به لایه‌های زیرین آب جلوگیری نموده و از سوی دیگر از تبادل اکسیژن میان هوا و بخش‌های عمیق آب ممانعت به عمل می‌آورد و می‌تواند فعالیت زیستی اکوسیستم را مختل نماید. این گونه‌ها اکثراً در استان‌های شمالی کشور و در حوزه‌های آبریز تالاب‌ها مشاهده شده‌اند.

راهکار:

- فرهنگ سازی و آموزش مردم در خصوص عدم خرید و فروش گونه‌های مهاجم گیاهی به دلیل تبعات زیانباری که برای محیط زیست دارند.
- عدم جابه جایی و انتقال این گونه‌ها از یک محل به محل دیگر به دلیل سری‌ال رشد بودن آنها.
- عدم رها سازی این گونه‌ها در محیط طبیعی (رها سازی این گونه‌های آبی به ویژه در آب‌های جاری، ممکن است ایجاد خطرات و مشکلات زیست محیطی جبران ناپذیری در منطقه داشته باشد).

پیام نهایی:

- گونه‌های مهاجم گیاهی را خرید و فروش نکنیم.
- گونه‌های مهاجم گیاهی را از منطقه‌ای به منطقه دیگر جابجا نکنیم.

تکمداری، تکثیر و رها سازی گونه‌های مهاجم گیاهی باعث ایجاد معضلات محیط زیستی در مناطق

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

کارآفرینی و اقتصاد خانوار - صنایع دستی و جوامع محلی

صنایع دستی هم به صورت کارگاهی و هم به صورت خانگی امکان پذیر و بر پایه مهارت های بومی و سنتی استوار است و بیشتر مواد اولیه آن نیز در کشور یافت می شود. بخشی از مراحل اساسی تولید صنایع دستی، با دست و ابزار دستی انجام می شود. افزون بر این، صنایع دستی به صورت همزمان کاربرد هنری و مصرفی دارد و در کنار جنبه های مصرفی بالا، ذوق، اندیشه و فرهنگ تولید کننده را نیز به همراه دارد و می توان آن را یک هنر و صنعت توانمند نامید.

از دیگر ویژگی های صنایع دستی می توان از نابرابری و تفاوت فرآورده های تولیدی با یکدیگر، ارزش بیشتر در مقایسه با دیگر صنایع و داشتن قابلیت ایجاد و توسعه در مناطق مختلف یاد کرد. زنان به عنوان مدیران داخلی خانواده، جایگاه و نقش ویژه ای در اقتصاد خانواده دارند.

صنایع دستی بهترین عامل کارآفرینی و اشتغال زایی برای زنان به شمار می رود که می تواند بسیاری از مشکلات مربوط به جامعه زنان بی سرپرست یا بدسرپرست را برطرف سازد. در حوزه مشاغل خانگی در راستای توسعه پایدار، فعالیتهایی نظیر گلیم بافی و قالیبافی با موضوع حفاظت از گونه های در معرض انقراض، حصیربافی و دوخت لباس های محلی تزیین شده و ... را می توان نام برد که ضمن عرضه داخلی، صادرات آنها در معرفی فرهنگ کشور و ارز آوری نیز موثر خواهد بود و به نوعی از مشاغل پایدار جوامع محلی به ویژه در مناطق ساحلی مطرح می باشد.

راهنما:

- ایجاد مشاغل سبز و پایدار برای جوامع محلی به ویژه در مناطق ساحلی با هدف حفاظت از منابع محیط زیست با رویکرد توسعه پایدار.
- ترویج فرهنگ حفاظت محیط زیست با ترغیب جوامع محلی برای تولید محصولات صنایع دستی به صورت کارگاهی و خانگی بر پایه مهارت های بومی و سنتی.

پیام نهایی :

- در تولید محصولات صنایع دستی با استفاده بهینه از منابع در دسترس، ضمن اشتغالزایی و کار آفرینی، فعالیت محیط زیستی و فرهنگی در زمینه مشاغل سبز انجام می شود.
- تولید محصولات صنایع دستی بهترین عامل کارآفرینی و اشتغال زایی برای زنان خانه دار در مناطق بومی و سنتی می باشد.

شنبه‌های آموزشی

۱۵ مهر ماه ۱۴۰۲

7 October 2023

۲۱ ربیع الاول ۱۴۴۵

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

جرایم سایبری

علیرغم ممنوعیت فروش غیر قانونی و قاچاق حیوانات زنده، کشته و اجزای آنها، موضوع مفاد ماده ۷، بند ج ماده ۱۰ و تبصره ۲ ماده ۱۳ قانون شکار و صید مصوب سال ۱۳۴۶ با اصلاحات بعدی، متأسفانه مشاهده می شود گستره تخلفات از فضای حقیقی به فضای مجازی کشیده شده است که برخی از سود جویان با استفاده از سایت ها، شبکه ها و پیام رسان های اجتماعی اقدام غیر قانونی به فروش و قاچاق حیوانات وحشی می نمایند که تایید تخلفات این حوزه توسط کمیته تعیین مصادیق مجرمانه، بسیار راهگشا می باشد و این موضوع توسط یگان حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست در حال پیگیری است.

آمار:

- در همراه بیش از ۲۰۰۰ سایت و شبکه پیام رسان مورد رصد و پایش قرار می گیرند.

راهکار:

- تایید تخلفات محیط زیستی سایبری توسط کمیته تعیین مصادیق مجرمانه.
- مقابله و مسدود سازی سایت های مجرمانه در زمینه عرضه و تبلیغ موارد آسیب زا و مجرمانه مرتبط با حیات وحش.
- افزایش آگاهی عموم مردم از تخلفات محیط زیستی سایبری

پیام نهایی:

- از حیوانات وحشی به عنوان انفال عمومی و ذخیره گاه های تنوع زیستی کشور محافظت کنیم.
- برای حفظ حقوق نسل حاضر و آیندگان، از محیط زیست و حیوانات وحشی حفاظت کنیم.
- به موجب ماده ۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، حفاظت از حیوانات وحشی از وظایف حاکمیتی و قانونی سازمان حفاظت محیط زیست کشور است و این امر نیازمند همراهی و کمک های مردم به ویژه جوامع محلی می باشد.
- عدم خریداری حیوانات وحشی، گوشت و متعلقات آنها باعث کاهش تقاضا و به دنبال آن کاهش عرضه آنها به بازار می شود.

ssafta.imo.org.ir

شنبه‌های آموزشی

۲۲ مهر ماه ۱۴۰۲

14 October 2023

۲۸ ربیع الاول ۱۴۴۵

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

آموزه های مدیریت محیط زیست

شماره ۱۴۵

روز ملی محیط بان

در سطح بین المللی روز ۳۱ جولای به نام روز جهانی محیط بان یا رنجر (World Ranger Day) نامگذاری شده است، در ایران نیز از سوی سازمان حفاظت محیط زیست کشور روز ولادت علی بن موسی الرضا که بین شیعیان به ضامن آهو مشهور است به عنوان روز ملی محیط بان نامگذاری شده و هرساله مراسمی جهت معرفی محیط بانان نمونه با حضور مسئولین و مقامات کشوری و لشکری برگزار می شود، اما این روز هنوز در تقویم رسمی کشور به ثبت نرسیده است.

آمار:

هر ساله با توجه به فراخوان ستاد سازمان حفاظت محیط زیست، محیط بانان اقدام به تکمیل فرم های مربوطه می نمایند و از بین این عزیزان، از ۷۱ نفر محیط بان نمونه استانی که نسبت به سایر محیط بانان از امتیاز بالاتری برخوردار بوده اند با اهداء لوح تقدیر که به امضای معاون توسعه مدیریت، حقوقی و امور مجلس و فرماندهی یگان حفاظت آن سازمان رسیده است با اهداء جوایز نقدی، قدردانی می گردد. همچنین سه نفر از محیط بانانی که بیشترین امتیاز را از بین محیط بانان نمونه استانی بدست آورده اند، بعنوان "محیط بان نمونه ملی" با اهداء نشان خدمت و لوح تقدیر از ریاست محترم سازمان حفاظت محیط زیست کشور به همراه جوایز نقدی، تقدیر ویژه بعمل می آید.

راهکار:

معرفی محیط بانان و خدمات ارزنده ی آنها باعث آشنایی عموم جامعه از اقدامات خطیر آنها در راستای حفاظت از محیط زیست کشور می گردد. فرهنگ سازی جهت تنویر افکار عمومی برای شناساندن روز ملی محیط بان و لحاظ کردن این روز در تقویم رسمی کشور می تواند امید را در دل محیط بانان چندین برابر نماید و موجب دلگرمی و قدردانی از آنان شود.

پیام نهایی:

شناساندن "روز ملی محیط بان" و لحاظ کردن این روز در تقویم رسمی کشور، امید را در دل محیط بانان چندین برابر می نماید و موجب دلگرمی و قدردانی از آنان می شود.

محیط بانان خدمات ارزنده ای در راستای حفاظت از محیط زیست کشور ارائه داده اند.

ssafta.imo.org.ir

قوچ اوریال، نماد استان خراسان شمالی

خراسان شمالی زیستگاه خالص‌ترین گونه قوچ (قوچ اوریال) در کشور است. مهم‌ترین زیستگاه‌های قوچ اوریال تپه ماهورها و دامنه کوهستان‌های مناطق حفاظت شده این استان شامل پارک ملی سالوک و ساریگل، مناطق حفاظت شده ساریگل، سالوک، قرخود، گلول، سرانی و پناهگاه حیات وحش جاجرم است. آموزش و فرهنگ سازی درخصوص حفاظت از این گونه ارزشمند در سطح ملی با همکاری نهادهای مرتبط می‌تواند به بقای آن کمک کند. به حداقل رساندن تعلیف دستی وحوش در طبیعت، افزایش نیروی محیط بان و همچنین تخصیص اعتبارات بیشتر در این حوزه به بقای این گونه ارزشمند کمک می‌کند.

وجود شکارچیان غیر مجاز در هر منطقه از حیات وحش خواب آرام طبیعت را برهم می‌زند، شاید تعیین مجازات‌های سختگیرانه‌تر و سنگین‌تر رغبت شکار غیرمجاز را کمتر کند و شاهد بقای گونه‌های ارزشمند ایرانی در این سرزمین باشیم تا به خاطره و عکس مبدل نشوند.

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

پارک ملی ساریگل با بیش از هفت هزار هکتار وسعت، در ۲۵ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان اسفراین واقع است و دارای اقلیم نیمه خشک و معتدل است و میزبانی یکی از اصیل‌ترین و زیباترین پستانداران ایران یعنی قوچ و میش اوریاال برعهده دارد. از دیگر گونه‌های مهم جانوری منطقه می‌توان به پلنگ، بز و پازن، گرگ، روباه معمولی، گربه پالاس، سمور سنگی، سنجاب زمینی، تشی، کبک، تیهو، بلدرچین، هما، دال، سنقر، بالابان، شاهین، دلیجه، مار افعی، کفچه مار و تیر مار اشاره کرد.

ssafta.imo.org.ir

آهو، نماد استان خراسان رضوی

آهو، یا غزال، از چهارپایان علف‌خوار که به سبب ویژگی‌های ظاهری بسیار مورد توجه انسان می باشد آهویا غزال، از چهارپایان علف‌خوار که به سبب ویژگی‌های ظاهری بسیار مورد توجه انسان بوده است. چشمان زیبا، بوی خوش (متعلق به گونه‌ای از آهوی نر منطقه ختن)، معصومیت و بی گناهی از جمله ویژگی‌هایی است که به آهو نسبت داده اند .

آهو نماد استان خراسان رضوی است. این نام بر اساس تنوع و تعداد آهو در سطح استان در نظر گرفته شده است. بطوریکه که این استان یکی از زیستگاه‌های اصلی این آهو در کشور می باشد.

وجود حرم امام هشتم(ع) در این استان که از این حیوان در مقابل یکی شکارچی ضمانت کرده اند منجر شده است این حیوان به عنوان نماد استان خراسان رضوی انتخاب شود.

آهوها حیوانات گیاهخوار و نشخوار کننده اند، حس بویایی و بینایی قوی دارند، به صورت اجتماعی زندگی کرده و تشکیل گله های کوچک و در برخی موارد بزرگ را می دهند. روزها و در برخی موارد شب ها فعالیت می کنند. سرعت بسیار بالایی در دویدن دارند و مسیر مشخصی را برای فرار در نظر می گیرند. دارای مهاجرت فصلی زمستانه به مناطق گرم تر هستند.

آهوها به عنوان جانورانی چابک شناخته می شوند. آن ها می توانند ناگهانی سرعت خود را به ۹۷ کیلومتر یا ۶۰ مایل در ساعت برساند یا هنگام دویدن سرعت خود را در ۴۸ کیلومتر (۳۰ مایل) در ساعت نگه دارد.

در حال حاضر سه گونه آهو، با نام‌های آهوی ایرانی، جبیر و آهوی کوهی در حیات وحش ایران دلبریایی می کنند.

زیستگاه و تغذیه آهو

آهوها بیشتر در بیابان های شنی و رسی، مرغزارها (زمین های چمن) و ساوانای آفریقا، جنوب غرب آسیا، آسیای میانه و شبه قاره هند دیده می شوند. این جانور بیشتر به صورت گله ای زندگی می کنند و از گیاهان نرم و لطیف و برگ ها می خورد و کمتر به گیاهان خشک رو می آور. دست ها و پاهای بلند آنها سبب می شود که به سرعت در میان دشت ها بدونند و از چنگ دشمنان بگریزند.

سازمان حفاظت محیط زیست

وزارت کشور
سازمان شیلات و دامپروری و ماهیاری کشور

شنبه‌های آموزشی

خصوصیات

آهو جثه ای متوسط، دمی کوتاه، دست ها و پاهایی بلند و ظریف، گوش هایی بلند و کشیده، شاخ هایی نسبتاً بلند و برآمدگی گواتر ماندنی به خصوص در فصل جفت گیری در زیر گلو دارد. رنگ بدنش قهوه ای روشن مایل به نخودی و زیر بدنش سفید است. دو نوار تیره رنگ از زیر چشم ها تا گوشه ی لب های آن امتداد دارد.

هنگام تغذیه یا حرکت، دم آن پی در پی تکان می خورد تا مگس و دیگر حشره های مزاحم را دور کند. اگر آهو احساس خطر کند، گردنش را راست نگه می دارد، سرش را بالا می گیرد و دمش را پیوسته تکان می دهد و در این حالت، به سایر اعضای گله هشدار می دهد. آهو در این حالت فرار نمی کند بلکه با پاهای کشیده و در حالی که گوش ها و دم خود را بالا گرفته است، حرکت می کند، به تناوب می ایستد و به سوی منبع خطر نگاه می کند. اگر منبع خطر نزدیک تر شده باشد، با خارج کردن هوا از بینی خود، صدای سوت ماندنی تولید می کند و سپس با پرش های بلند زیگزاگ مانند، پا به فرار می گذارد. متأسفانه جمعیت این گونه نیز به دلیل تخریب زیستگاه و شکار رو به کاهش است.

ssafta.imo.org.ir

سازمان تعلیمات محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

۲۳ مهر ماه ۱۴۰۱

15 October 2022

۱۸ ربیع الاول ۱۴۴۴

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

شناخت محیط زیست

تعریف محیط زیست:

هر آنچه فرایند زیستن را احاطه کرده، بر ما اثر گذارده، همچنین می تواند از ما تأثیر بپذیرد، تشکیل دهنده محیط زیست ما می باشد. محیط زیست عبارت ترکیبی از دانشهای متفاوت است و از مجموعه عوامل مختلف که بر زندگی یک فرد یا گونه تأثیر می گذارند و از آن تأثیر می بینند، تشکیل شده است. امروزه این تعریف غالباً به انسان و فعالیت های او مرتبط می شود و می توان محیط زیست را در مجموعه ای از عوامل طبیعی کره زمین، همچون هوا، آب، اتمسفر، صخره، گیاهان و غیره، که انسان را احاطه می کنند خلاصه کرد.

تفاوت محیط زیست با طبیعت:

تفاوت محیط زیست با طبیعت در این است که تعریف طبیعت شامل مجموعه عوامل طبیعی، زیستی و غیر زیستی می شود که منحصراً در نظر گرفته می شوند، در حالی که عبارت محیط زیست با توجه به تعامل میان انسان و طبیعت و از دیدگاه انسان توصیف شده است. در ضمن برابر دانستن محیط زیست با حیات وحش نادرست است. هوا، خاک، آب و موجودات زنده همه عناصر اصلی حیات هستند.

چرا شناخت محیط زیست مهم است؟

هر فردی در هر سطح اجتماعی با محیط زیست رابطه متقابل دارد و بر محیط زیست پیرامون خود تأثیر گذاشته و از آن تأثیر می پذیرد. سطح اجتماعی هر فرد نقش بسیار زیادی در نوع و میزان تأثیر گذاری فرد بر محیط زیست دارد. نقش اجتماعی هر شهروند مانند زن خانه دار، راننده، کشاورز، دهیار و شهردار و... در نوع و میزان رابطه با محیط زیست موثر است. مسلماً هر قدر نقش و جایگاه اجتماعی یک فرد بالاتر باشد کمیت و کیفیت تأثیر گذاری او در محیط زیست اطرافش نیز بیشتر خواهد بود، و آن شهروند می تواند یک شهروندی پیش رو در حفاظت از محیط زیست یک منطقه تبدیل شود.

بنابراین شناخت محیط زیست عامل اصلی در رفتارهای محیط زیستی هر فرد است

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

افعی شاخدار ایرانی نماد استان خراسان جنوبی

مار شاخدار ایرانی بدون شک یکی از جلوه‌های زیبا و یکی از ارکان فون خزندگان استان است که شرایط سخت سالیان اخیر به نظر می‌رسد که زندگی این جانور را نیز به شدت تحت تاثیر قرار داده است.

مناطق نیمه بیابانی را به همراه نواحی ماسه‌ای کم و بیش مسطح ترجیح می‌دهند. عمدتاً در شکاف‌های میان صخره‌ها یا در زیر سنگ‌ها جای می‌گیرند و مخفی‌گاه‌های فضا دار را ترجیح می‌دهد. بر روی بوته‌ها نیز مشاهده شده‌اند که ممکن است با رژیم پرنده-خواری آن‌ها مرتبط باشد. غالباً از سوراخ جوندگان استفاده می‌کنند. شبها تا نیمه شب فعال می‌باشد. پس از زمستان خوابی و خروج از پناهگاه، در فصل بهار در دامنه کوه‌ها مشغول به گرفتن حمام آفتاب می‌باشند و برای تولید مثل در اردیبهشت و خرداد به پایین کوه می‌آیند و در تابستان در نواحی دشتی و کوهستانی یافت می‌شوند.

تغذیه: در طبیعت مقدار زیادی پر در مدفوع آن‌ها یافت می‌شود که نشان از میل فراوان آن‌ها به پرنده‌خواری دارد. در میان پستانداران، موش‌ها بخش عمده‌ای از غذای طبیعی این افعی را تشکیل می‌دهند. نوزادان فقط از سوسماران کوچک تغذیه می‌کنند.

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شیلات و منابع طبیعی کشور

شنبه‌های آموزشی

وضعیت حفاظتی: این گونه از سوی اتحادیه‌ی بین المللی حفاظت از طبیعت (IUCN) بررسی شده است. پراکنش وسیع و جمعیت‌های خوب این گونه باعث شده است در گروه LC یا حداقل نگرانی قرارگیرد. اما نتایج مطالعاتی که در استان خراسان جنوبی انجام شد، نشان داد که به اغلب زیستگاه‌های مار شاخدار ایرانی در سطح استان آسیب‌هایی وارد گشته است. پوشش گیاهی در زیستگاه‌های این مار در استان به دلایل مختلفی از جمله خشکسالی‌های متوالی سالیان اخیر، چرای بی رویه دام در این مناطق، فعالیت معادن، استفاده برای مصارفی مثل تهیه ذغال و.... آسیب جدی دیده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که از ایستگاه‌های اصلی مورد بررسی در مناطق تحت مدیریت استان خراسان جنوبی، افعی شاخدار ایرانی تنها در ۴ منطقه یافت می‌شود.

ssafta.imo.org.ir

سازمان بهداشت محیط زیست

سازمان شهرسازی و معماری و معماری کشور

شنبه‌های آموزشی

۷ آبان ماه ۱۴۰۱

29 October 2022

۳ ربیع الثانی ۱۴۴۴

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

تقسیمات و عناصر محیط زیست

اهمیت طبقه بندی عناصر محیط زیست:

با توجه به گوناگونی محیطها و نیز وجود طیف وسیع عوامل و مسایل محیط زیستی، بایستی در پی شناخت عناصر محیط زیست برای انجام بررسیهای علمی و فنی و مدیریت محیط زیست بود. بدین منظور ضرورت دارد همه با عناصر و مولفه های محیط زیست آشنا شوند.

دو نوع طبقه بندی از عناصر محیط زیست

محیط زیست طبیعی: محیط طبیعی به آن بخش از محیط زیست اطلاق می شود که ساخته و پرداخته دست انسان نباشد.

محیط اجتماعی - اقتصادی

* کلیه کسانی که به نحوی از ما تأثیر پذیرفته و یا ما را تحت تأثیر قرار می دهند؛ تشکیل دهنده محیط اجتماعی ما می باشند. در این باب اصل کنش متقابل مصداق می یابد.

* در این نوع محیط افراد و گروهها، کلیه نهادهای اجتماعی در حوزه محیط اجتماعی قرار می گیرند.

* تغییرات جمعیتی و اقتصادی جامعه، نیازهای رفاهی، ارزش ها و شیوه کاربری زمین، شیوه زندگی جوامع با خصوصیات متنوع اجتماعی در حفظ و پایداری محیط اجتماعی مهم است.

انسان به عنوان مهمترین نیروی شکل دهنده به طبیعت جهت تداوم بقای خود ناگزیر به استفاده از منابع طبیعی می باشد

محیط انسان ساخت

محیط انسان ساخت به آثاری اطلاق می شود که توسط انسان ساخته و پرداخته شده باشند. هر دخالتی که در محیط صورت گرفته است، محصول فکر، فرهنگ و تمدنی بوده است که در آن برهه از تاریخ انسان در آن روزگار می گذرانیده است.

کاربری زمین، حمل و نقل، زیرساختهای آب و فاضلاب، ساختمانها و غیره از عناصر انسان ساخت مهم و اساسی در موضوع برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست محسوب می شود.

با این وصف محیطهای انسان ساخت تنها در برگرفته فضاهای شهری و روستایی نیستند؛ نیروگاهها و سدهایی که انرژی و آب مورد نیاز فضاهای شهری و روستایی را تأمین می کنند، بندر و فرودگاههایی که امکان جابجایی انسان و کالا را میسر می سازند، مراکز بهداشتی، درمانی، آموزشی، فرهنگی، اراضی زراعی و باغات، مراتع و جنگلهای دست کاشت، فضاهای سبز شهری و بسیاری دیگر از این قبیل جملگی در شمار محیطهای انسان ساخت قرار می گیرند.

ssafta.imo.org.ir

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شیلات و شیلات دریایی

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

گوزن های زرد ایرانی، نماد استان خوزستان

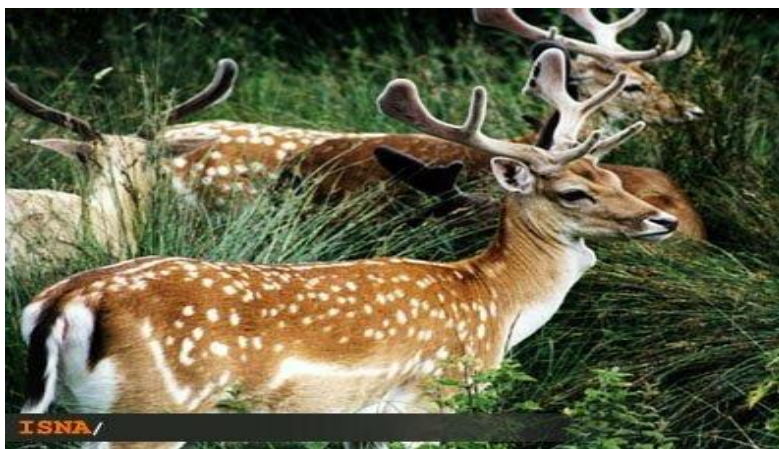
آخرین گوزن های زرد جهان در ایران برای بقا می جنگند

تنها زیستگاه طبیعی گوزن زرد در ایران و جهان، جنگل های پارک ملی کرخه و پارک ملی دز و این گونه ارزشمند در حال انقراض است؛ تنها تعداد کمی از آنها، فقط در ایران باقی مانده اند .

گوزن زرد ایرانی در تمام نقاط جهان منقرض شده و فقط در جنگل های دو منطقه پارک ملی کرخه و دز به تعداد اندک وجود دارد. برای حفظ گونه و تکثیر آن، سایت تکثیر احداث شده و مردم محلی و بزرگان روستاهای اطراف در انجام پروژه همکاری و همراهی کردند. همچنین اداره کل محیط زیست اتصال روستاها به شبکه سراسری گاز را به صورت جدی پیگیری کرد و منجر به گاز رسانی به همه روستاهای منطقه و قطع وابستگی آنان به برداشت چوب از جنگل برای تامین سوخت شد.

سایت تکثیر گوزن در پارک ملی کرخه ۷۰ هکتار و در پارک ملی دز ۶۰ هکتار است. در حال حاضر در مرکز تکثیر کرخه، پنج راس و در دز، ۲۰ راس وجود دارد و تا کنون ۱۶ راس گوزن تکثیر شده نیز در پارک ملی رهاسازی شده است .

برای کمک به بقای گوزن زرد ایرانی راهکاری چون خروج دام از جنگل های پارک ملی، برقراری امنیت در زیستگاه برای افزایش جمعیت گونه گوزن زرد، ایجاد مراکز و مجتمع های بزرگ دامداری برای روستاها و تبدیل نگهداری دام از سنتی کم بازده و وابسته به جنگل های پارک ملی به صنعتی پر بازده و محصور سازی زیستگاه گوزن و ایجاد موانع برای جلوگیری از تصرف اراضی را می توان در نظر گرفت.

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان تعاون، روستاها و دیارهای کشور

شنبه‌های آموزشی

گوزن زرد زمانی که با مزاحمت‌های انسانی روبرو باشد، شب‌گرد شده و با غروب خورشید فعالیت خود را آغاز می‌کند. حیوانی گیاه‌خوار و نشخوارکننده با حواس بویایی و بینایی قوی (قوی‌تر از مرال) است. به صورت اجتماعی زندگی می‌کند.

نرهای مسن‌تر گروه‌های جداگانه‌ای برای خود تشکیل می‌دهند و تنها در فصل زادآوری با ماده‌ها همراه هستند. در برخی موارد مسن‌ترین فرد به صورت انفرادی زندگی می‌کند؛ شناگران خوبی هستند و گوزن بارها در حال شناور عبور از رودخانه در مشاهدۀ شادۀ آنده اند.

طول عمر گوزن‌ها در اسارت به ۲۰ سال می‌رسد. طعمه‌خواران طبیعی این گونه در ایران شامل گرگ و پلنگ و همچنین گربه جنگلی است که نوزادان و نابالغ‌ها را شکار می‌کند.

طول سر و بدن گوزن زرد ۱۳۰ تا ۲۰۰ سانتی‌متر، دم ۱۶ تا ۲۰ سانتی‌متر، ارتفاع بدن ۸۵ تا ۱۰۰ سانتی‌متر و وزن ۴۵ تا ۱۱۰ کیلوگرم است. نرها دارای شاخ‌های پهن، توپر و منشعب هستند که از پایان یک سالگی شروع به رشد می‌کنند. تعداد انشعاب‌های شاخ با سن حیوان همبستگی دارد.

شاخ‌ها هر سال در فصل زمستان افتاده و در بهار شروع به رشد می‌کنند؛ طول شاخ‌ها بین ۵۰ تا ۷۰ سانتی‌متر و طول انشعابات آن بین ۷ تا ۲۰ سانتی‌متر است؛ همچنین شاخ در نرهای مسن کوتاه‌تر شده و گاهی بدون انشعاب می‌شود. در تابستان بدن پوشیده از موهای کوتاهی است که در ناحیه پشت و پهلوها به رنگ نارنجی مایل به قرمز دیده می‌شود. در ناحیه پهلوی و پشت، خال‌های سفید رنگی وجود دارد که در دو طرف پهلوها به خطوط سفیدی تبدیل شده‌اند. این خال‌ها در فصل زمستان نامشخص هستند و موهای بدن در فصل زمستان بلندتر و به رنگ خاکستری دیده می‌شود.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

محیط طبیعی چیست؟

تعریف محیط زیست طبیعی: محیط طبیعی به آن بخش از محیط زیست اطلاق می شود که ساخته و پرداخته دست انسان نباشد. آنچه سبب اطلاق عنوان طبیعی به این بخش از محیط زیست می شود غلبه نیروهای طبیعی در شکل بخشیدن به این بخش از محیط زیست می باشد.

آموزه های دانش محیط زیست برای انسان:

- ۱ شناخت نظام خلقت و طبیعت؛
- ۲ شناخت رابطه انسان و طبیعت؛
- ۳ شناخت نقش فردی و اجتماعی خود در طبیعت؛
- ۴ شناخت نقش هر کدام از عناصر محیط زیست و رابطه متقابل آنها؛
- ۵ محیط زیست بستر توسعه است نه یکی از بخش های توسعه؛
- ۶ پایداری محیط اجتماعی به بقاء محیط زیست وابسته است
- ۷ همزیستی با محیط زیست؛
- ۸ جلوگیری از استثمار طبیعت و اتلاف منابع؛
- ۹ مسئولیت پذیری نسبت به رفتار با طبیعت؛
- ۱۰ حفاظت و بهبود محیط زیست؛
- ۱۱ فراموش کردن خویش باعث بحران های محیط زیستی است؛
- ۱۲ تقدس محیط زیست به دلیل ارتباط آن با خداوند؛

لک سفید، نماد استان زنجان

گونه زیبای لک سفید، نماد حیات وحش استان زنجان است که به طبیعت آن زیبایی خاص و ویژه ای می بخشد؛ حفاظت و حمایت از این گونه در حال انقراض با فراهم کردن زیستگاه مناسب جهت زاد و ولد و جلوگیری از زنده گیری و شکار آن به بقای لک سفید کمک می کند.

لک ها که بزرگترین پرندۀ کنار آبی محسوب می شوند در استان زنجان دارای سکونت گاهی مناسب در روستای شکورچی هستند. آنها به طور گروهی زندگی، به صورت تیمی مهاجرت و به طور معمول در بالای ارتفاعات و صخره های بلند لانه گذاری می کنند. لک ها این منطقه را به خاطر وجود آب و هوای مناسب، کشتزارهای برنج، رودخانه قزل اوزن و وجود انواع آبزیان، برای زندگی انتخاب کردند.

سازمان بهداشت محیط زیست

سازمان شیوه‌های کشاورزی و دامپروری

شنبه‌های آموزشی

لک‌ها که بزرگترین پرنده کنار آبی محسوب می‌شوند در استان زنجان دارای سکونتگاهی مناسب در روستای شکورچی است. این پرنده زیبا، هنگام مهاجرت با علایم خاص مردم روستا را از مهاجرت خود آگاه می‌کند و اهالی نیز به منظور بدرقه آنها 'آش پشت پا' درست کرده و بی‌صبرانه منتظر بازگشت مجدد این گونه منحصر به فرد به روستا می‌شود.

طول بدن لک حدود ۱۰۰ سانتیمتر است. این پرنده به وسیله پر و بال سفید، شاهپره‌های بالی سیاه براق، گردن دراز، منقار و پاهای دراز برنگ سرخ و روشن به آسانی تشخیص داده می‌شود. روی درخت‌ها و ساختمان‌ها می‌نشیند و در این حالت اغلب یک پای خود را جمع می‌کند؛ آرام و با تأنی راه می‌رود. در پرواز آهسته بال می‌زند و اغلب بال‌باز اوج می‌گیرد و در ارتفاع زیاد پرواز می‌کند. طرح بدن با گردن دراز کشیده در حال پرواز آن را از حواصیل، مرغ سقا و کرکس مشخص می‌کند. به صورت گله‌های نامنظم در مسیر تالاب‌ها، علفزارها و کشتزارهای پرآب مهاجرت می‌کنند؛ در فصل زاد و ولد معمولاً نزدیک مناطق مسکونی دیده می‌شوند، بر روی بام ساختمان‌ها، توده‌های علف، تیرهای تلگراف و گاهی روی درخت‌ها آشیانه می‌سازند.

قلعه ای در نزدیکی رودخانه بزرگ قزل‌اوزن؛ قلعه ای منحصر به فرد است که نشان از زندگی مسالمت آمیز انسان و لک‌های سفید دارد. این قلعه در جاده زنجان به سمت ماه‌نشان در کنار روستای شکورچی قرار دارد.

ssafta.imo.org.ir

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان پژوهش‌ها و سیاست‌های ملی شهرسازی

شنبه‌های آموزشی

۵ آذر ماه ۱۴۰۱

26 November 2022

۱ جمادی الاول ۱۴۴۴

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

آموزه‌های مدیریت محیط زیست

شماره ۱۰۰

مدیریت محیط زیست

کارکردهای مدیریت محیط زیست

- * ایجاد تمرکز، هماهنگی و برنامه ریزی برای حل چالش‌های محیط زیست از طریق یک عملکرد محیط زیستی مناسب؛
- * تجزیه و تحلیل داده‌های محیط زیستی؛
- برنامه ریزی، مدل سازی، ارزیابی، نظارت و کنترل اثرات رفتار انسان بر محیط زیست؛
- * ترویج و اشاعه مقوله توسعه پایدار؛
- * تلفیق یافته‌های علوم پایه، فنی و علوم اجتماعی برای بهره برداری خردمندان از محیط زیست؛

اهمیت مدیریت محیط زیست

- * استفاده از روش‌ها و تکنیک‌های علمی مدیریت برای حفاظت و بهره برداری خردمندان از محیط زیست ضروری است.
- * علم محیط زیست نیازمند تشکیل و تکوین نظریه‌ها و متدهای مدیریتی خود است.
- * هر فردی بر اساس نقش و جایگاه اجتماعی خود باید سطح مناسبی از دانش و مهارت مدیریت محیط زیست را داشته باشد.

فراایندهای مدیریت محیط زیست

- * آینده پژوهی، سیاستگذاری و برنامه ریزی راهبردی کلان و خرد در سطوح ملی و محلی با رویکرد توسعه پایدار
- * هماهنگی: در مدیریت محیط زیست باید یک رویکرد میان رشته‌ای و چند رشته‌ای بین عناصر توسعه (عوامل محیط زیستی، اجتماعی و اقتصادی) با یک دیدگاه کلی نگر اتخاذ گردد.
- * تدوین و اجرای برنامه‌های حفاظتی
- * نظارت و ارزیابی عملکرد محیط زیستی

کاربردهای علم مدیریت محیط زیست برای شهرداران و دهیاران شامل:

- * مدیریت پسماند
- * فاضلاب
- * حفظ تنوع زیستی منطقه
- * حفظ و بهره برداری بهینه از منابع آب سطحی و زیر زمینی
- * کاهش استفاده از سموم و کودهای شیمیایی

ssafta.imo.org.ir

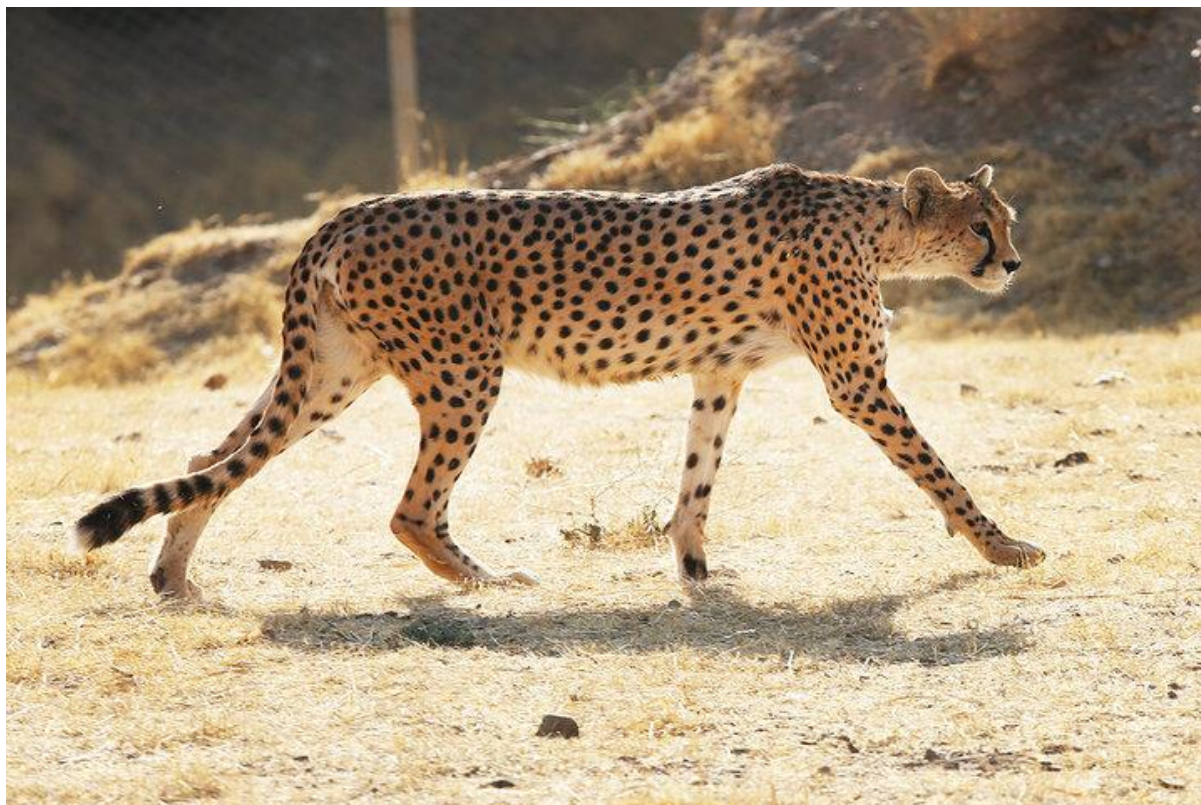
ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

یوز ایرانی نماد استان سمنان

ایران، آخرین مامن یوز آسیایی است، توجه تو، تضمین بقای یوز ایرانی

نماد سرعت، قدرت و زیبایی طبیعت که در سه ثانیه به اوج سرعت خود یعنی حدود ۱۱۰ کیلومتر بر ساعت می‌رسد، در شیب تند سقوط و انقراض قرار گرفته و اکنون یوز ایرانی، رقیب سرسخت سلطان جنگل برای بقا تقلا می‌کند؛ او نیازمند حمایت جدی انسان هاست چراکه هم نوعان، ما، زمین و حق حیات را از آنان گرفتند.

یوزپلنگ آسیایی، نژادی خاص است با تعداد محدود شده، اکنون در زمره در خطر انقراض‌ترین گونه‌های حال حاضر دنیا و ایران آخرین ماوای تعداد باقی مانده آنها است. یوز ایرانی همچنین با مشخصه ای منحصر به فرد گونه ای دارای یال است؛ وجه تمایز این گونه با پلنگ نیز در ظاهر، خط اشک آن به شمار می‌رود که از چشم تا گوشه دهان کشیده شده است.

این واقعیت تلخ را باید پذیرفت که تنها کمتر از ۷۰ قلاده از یوز آسیایی در جهان باقی مانده است و این تعداد نیز صرفاً در ایران، وطن ماست بنابراین وظیفه ما در حفاظت از این گونه هم وطن بسیار سنگین است و با توجه به شرایط خاص یوزپلنگ آسیایی، حمایت از آن یک وظیفه ملی و بین المللی است؛ در اینجا از هر فرد با اخلاق دعوت می شود تا با اندیشه بیشتر، حمایت و مهربانی

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شیلات و منابع آبی کشور

شنبه‌های آموزشی

خود به یاری بیاید تا همه با هم، نگذاریم این گونه پرافتخار و منحصر به فرد که ایران زمین، آخرین پناهگاه و وطن اوست، به حال شیر ایرانی و ببر مازندران دچار و منقرض شود.

از ۲۰ سال پیش با اقدام سازمان حفاظت محیط زیست و با همکاری و پیش بردن برنامه توسعه سازمان ملل متحد "UNDP" و جمعی از مشاوران بین المللی، پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی شکل گرفت و موفق شد تا به امروز با تحت حفاظت قرار دادن ۱۰ زیستگاه به مساحت شش میلیون هکتار، از روند انقراض این گونه و از دست رفتن زیستگاه‌های آن جلوگیری شود اما باید توجه داشت که بر اساس شواهدی که اخیرا از وضعیت یوزپلنگ در مناطق تحت حفاظت و همچنین مناطق آزاد به دست آمده است، به نظرمی‌رسد که بحران جمعیت گونه در بعضی از مناطق مشهود بوده و اقدامات و فعالیت‌های کنونی به تنهایی، تضمین کننده بقای بلندمدت این گونه نیست بنابراین بدون حمایت و مسوولیت پذیری ساکنین ایران زمین، این نماد طبیعت و حیات وحش ایران به لحظه انقراض نزدیک می شود.

از سوی دیگر توجه خاص دولت به اجرای "طرح ملی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی" و تامین اعتبار لازم، کلید موفقیت در حفظ این گونه است. در طول این سالها، تلاش های مربوط به کارگذاری دوربین های تله ای با جدیت از سوی پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی در داخل زیستگاه‌های منتخب پیگیری شد، لیکن بدلیل پاره ای مشکلات مانند کمبود تعداد دوربین ها، کمبود بودجه و نیروی انسانی متخصص و عدم استمرار در کارگذاری مستمر و مرتب دوربین ها، کسب نتایج دقیق و صحیح از تصاویر گرفته شده از یوزها و سرشماری آنان با دشواری‌هایی همراه بوده و نتایج دقیق از آن وجود ندارد.

بر اساس نتیجه این فعالیت‌ها مشخص شد که یوزپلنگ ها در مناطق مختلف در رفت و آمد بوده و نمی‌توان جمعیت ثابتی برای هر استان یا منطقه در نظر گرفت، همچنین می توان حداقل جمعیت یوز در کشور را ۵۰ قلاده متصور شد.

این گونه ارزشمند در مناطق بیابانی در سطح منطقه زندگی می‌کرد و تعدادی از یوزپلنگ های ایرانی در مناطق حاشیه کویر مرکزی از جمله خارتوران، نایبندان، دره‌انجیر و میاندشت دیده شدند.

قلب تو، حامی یوز ایرانی تنها

تک تک ما می توانیم گامی برای بهبود شرایط زندگی این پادشاه توانمندی و سرعت طبیعت که با زیبایی اش، دشت را ابهت می بخشد، برداریم و به بقای آن کمک کنیم تا خاطره ای در ذهن و عکسی در گذشته ایران نشود.

ساده ترین کارها برای حمایت از این گونه بی نظیر، این است که در هنگام عبور با خودرو از راه هایی که از زیستگاه یوز ایرانی است، سرعت خودرو را کاهش دهیم تا حادثه ای تلخ و تاسف برانگیز رقم نخورد؛ زندگی هر یوزپلنگ ایرانی به معنی بقای نژاد اوست. همچنین نیاز است تا گردشگران توجه کنند هنگام حضور در زیستگاه این گونه ارزشمند، چیزی جز رد پا، از خود باقی نگذارند.

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شیوه‌داری و دامپروری کشور

شنبه‌های آموزشی

توجه داشته باشیم که دامداران در حفاظت از این گونه نقش به سزایی دارند؛ حمله‌های گله به یوز ایرانی، از مهمترین عوامل تهدید این گونه در حال انقراض است. با کمک دامداران و افراد بومی، می‌توانیم از این گونه با ارزش ژنتیکی و نماد کشور، حفاظت کنیم.

بر ماست که هر یک، اهمیت جانوران وحشی و احترام به حقوق حیوانات را به فرزندان خود آموزش دهیم. مهرتان نسبت به حیوانات برکتی است که به سرعت به زندگی و کامتان می‌بارد.

ssafta.imo.org.ir

تمساح پوزه کوتاه تالابی

نماد استان سیستان و بلوچستان

تمساح پوزه کوتاه تالابی معروف به گاندو، تنها نژاد باقی مانده از راسته کروکودیل‌ها در ایران، برای مردم استان سیستان و بلوچستان که تنها زادگاه آن در ایران محسوب می‌شود، بسیار مقدس است اما این گونه کم یاب نیز مسیر انقراض را طی می‌کند و برای بقای محافظ مقدس آب‌های ایران نیاز به عزم جدی و آگاهی هست.

تمساح پوزه کوتاه تالابی، نماد استان سیستان و بلوچستان، مقدس است چرا که هر جا گاندو باشد، آب هم هست، آن هم آب شیرین. با این حال این گونه ارزشمند در جهان، با توجه به خشکسالی و تغییر اقلیم در معرض خطر انقراض قرار دارد.

گاندو حیوانی اجتماعی است و از رفتارهای جالب این حیوان حفر کانال‌های عمیق در کنار رودخانه‌ها و آبگیرهای محل زندگی خود است، این حیوان با حفر این کانال‌ها که چندین متر عمق داشته و طول آن‌ها تا ۱۵ متر نیز می‌رسد هم پناهگاهی برای زندگی و استراحت خود در ساعت‌های گرم روز تهیه می‌کند و هم از تبخیر آب جلوگیری کرده و با ذخیره آب در کانال‌ها به حفظ آب برکه‌ها و تالاب‌ها در فصل‌های گرم و ایام خشکسالی کمک می‌کند؛ به همین دلیل مردم بومی علاقه زیادی به این حیوان دارند و معتقدند که هر جا گاندو باشد آب فراوان است.

بنابراین در این وضعیت کم‌آبی این خصلت گاندو نعمت بزرگی برای حفظ منابع آبی است و این مهم را اهالی بومی خوب درک کرده‌اند. گاندو که به زبان محلی به معنای «راه رونده بر روی شکم» است، فقط در بلوچستان در حوضه رودخانه‌های سرباز، باهو کلات، خواجو و نهنگ زندگی می‌کند.

در مجموع ۲۴۰۰ تمساح پوزه کوتاه تالابی در جهان و حدود ۲۰۰ گاندو در استان سیستان و بلوچستان زندگی می‌کنند و در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۳ به دلیل بحران خشکسالی، تعداد زیادی از این گونه ارزشمند از بین رفتند تا جایی که مأمورین محیط زیست مجبور به زنده‌گیری و انتقال تعدادی از آنها به مکان‌های مناسب شدند تا گاندوها را حفظ کنند.

تمساح پوزه کوتاه تالابی بسیار خجالتی، محتاط و ترسو اما با هوش و زیرک است و به سختی می‌توان آن را دید؛ به محض احساس خطر یا حضور مزاحم، در آب فرو می‌رود ولی باید توجه داشت که هنگام تخم‌گذاری و تولد گاندوها، مادر حالت دفاعی دارد و به هر کسی که به محدوده او وارد شود حمله می‌کند تا از فرزندان خود محافظت کند. پس از تخم‌گذاری، کروکودیل ماده اغلب اوقات خود را برای حفاظت از تخم‌ها در اطراف این حفره می‌گذارد. پس از حدود ۶۰ روز که زمان از تخم بیرون آمدن نوزادان است، مادر برای این که احتمالاً شن‌های روی تخم‌ها برای آنها سخت و سنگین نباشد به کمک آنها می‌شاید بدین ترتیب این گونه تنها خزنده ایرانی است که تا این اندازه از نوزادان خود مراقبت می‌کند.

راهکار:

برای بقای محافظ
مقدس آب‌های
ایران نیاز به عزم
جدی و آگاهی رسانی
می‌باشد.

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

مسئولیت اجتماعی

مسئولیت اجتماعی: یعنی ما به عنوان انسان (بهره مندی از قوه عقل و توانایی تفکر) در برابر انگیزه هایی که داریم و رفتارهایی که انجام می دهیم، باید پاسخگو باشیم. پاسخگویی یعنی ما برای اعمالی که انجام می دهیم، جواب منطقی و حقیقی (به حق) داشته باشیم. به عنوان نمونه اگر از فردی پرسیده شود که چرا سیگار می کشد؟ و او جواب دهد که دوست دارد. این پاسخ منطقی و به حق نیست. چرا که این سیگار کشیدن در درجه نخست برای تندرستی خودش مضر است. در گام دوم اگر در جمع خانواده و بستگان سیگار بکشد، دود ناشی از آن برای اطرافیانش مضر است. در گام سوم عدم تفکر به این رفتار، برای جامعه و محیط زیستی که در آن زندگی می کند، مضر است. هر ساله در دنیا بیش از میلیاردها فیلتر سیگار در طبیعت رها می گردد که دارای بدترین مواد سمی و شیمیایی اند که با آب و خاک ترکیب می شوند و وارد زنجیره غذایی انسان ها می شوند. در سطح یک نهاد خصوصی نیز این مسأله صادق است به عنوان مثال شرکتی که پساب های صنعتی را در رودخانه یا چاه زیرزمینی رها می کند به خودش و جامعه اش خیانت می کند چون این رفتار غیرمسئولانه اش موجب تهدید جان انسان ها و گونه های جانوری و گیاهی می شود و در معنای عام سبب تخریب و نابودی محیط زیست می گردد. همچنین کارمند یا مدیر دولتی که به کارش متعهد نیست، با وظایفش آشنایی ندارد، با ارباب رجوع به درستی برخورد نمی کند، از وسائل سازمان برای امور شخصی استفاده می کند... این کارمند یا مدیر، نمونه ای از یک شهروند غیرمسئول است. بنابراین مسئولیت پذیری یعنی ما در برابر زمان حال (زندگی خودمان) و زمان آینده (زندگی فرزندانمان) باید پاسخگو باشیم.

مسئولیت اجتماعی - محیط زیستی؟ یعنی ما در برابر هوایی که نفس می کشیم، آبی که می نوشیم و خاکی بر روی آن گام می نهیم، مسئول هستیم. " ما همه سهمی از زمین هستیم ".
دسته بندی مسئولیت اجتماعی - محیط زیستی در جامعه: سه دسته زیر در برابر حفظ محیط زیست مسئول هستند و برای حفظ آن باید بکوشند.

۱. **سطح دولت:** تمامی وزارتخانه ها و سازمان های دولتی که جزء بدنه دولت هستند.
۲. **بخش خصوصی:** همه شرکت ها، مؤسسات و بنگاه های خصوصی که در جامعه فعالیت می کنند.
۳. **جامعه مدنی:** تمامی تشکل های محیط زیستی و غیرمحیط زیستی که در جامعه فعال هستند.

جمع بست: مسئولیت اجتماعی - محیط زیستی یعنی مردم، جامعه مدنی، بخش خصوصی و دولت با دغدغه انسانی - اخلاقی و با رویکرد توسعه پایدار به موضوعات و مسائل محیط زیستی می اندیشند و درباره حل آنها بر پایه این دغدغه و رویکرد عمل می کنند.

القای مسئولیت پذیری و حفاظت از محیط زیست، اندکی خودنگری و خوداندیشی است. از این رو ما در هر کجا که هستیم باید به محیط زیست احترام بگذاریم و از آن پاسداری کنیم.

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

گورخر ایرانی نماد استان فارس در حال انقراض است

گورخر ایرانی از سوی اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت و منابع طبیعی به عنوان گونه ای به شدت در معرض خطر انقراض معرفی شده است. تخریب زیستگاه‌های باقی مانده این گونه انقراض آن را سرعت می بخشد.

در حال حاضر جمعیت گور ایرانی به صورت طبیعی به مجموعه حفاظت شده توران در سمنان و منطقه حفاظت شده بهرام گور در استان فارس محدود شده است. بهرام گور و پارک ملی قطرویه تنها زیستگاهی است که روند افزایش جمعیت این گونه را نشان می دهد.

گورخر ایرانی با نام علمی *Equus onager* زیر گونه ای از گورخر آسیایی است که به صورت اندمیک در ایران حضور دارد. این گونه شباهت زیادی به الاغ داشته ولی قدری از آن بزرگتر است. دارای گوش‌هایی بلند، باریک و نوک تیز است. سم‌ها پهن تر از الاغ، دم بلند و نیمه انتهایی آن موهای بلندی دارد. موها کوتاهند، رنگ عمومی بدن نخودی مایل به نارنجی است اما در بخش‌هایی چون کفل‌ها و پهلوها، رنگ به سفیدی متمایل است.

گورخر ایرانی دارای یالی سیاه در گردن و نواری قهوه‌ای رنگ در پشت است که تا دم ادامه دارد. در سطح داخلی دست تکه ای پوست گرد و سیاه رنگ مشاهده می شود. گاهی اوقات نرها کمی نارنجی تر از ماده‌ها به نظر می رسند. ارتفاع بدن ۱۲۰ تا ۱۴۲ سانتیمتر، طول سرو تنه ۲۰۰ تا ۲۵۰، وزن ۲۶۰ کیلوگرم و طول دم حدود ۵۰ سانتیمتر است. محدوده اصلی پراکندگی این گونه کشور ایران است.

گورخر ایرانی در گذشته دارای پراکندگی زیادی در ایران بوده و به تعداد زیاد در حاشیه کویر مرکزی از شمال زابل تا خراسان، سمنان، جنوب ورامین، قزوین، دشت‌های مجاور پارک ملی کلاه قاضی و گاوخونی در استان اصفهان، سیرجان و بافت در استان کرمان، بهرام گور در استان فارس، ابرقو، هرات و نایبندان در استان یزد وجود داشته است تعدادی نیز در اواسط دهه پنجاه در منطقه

سازمان حفاظت محیط زیست

وزارت کشور
سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

خوش ییلاق واقع در شاهرود رهاسازی شدند ولی در حال حاضر نسل آن در تمام مناطق نابود شده است و تنها جمعیت اندکی از آن در ذخیره‌گاه زیست کره توران و تعدادی نیز در بهرام گور استان فارس و کالمند استان یزد وجود دارد. برای حفاظت از این گونه باید راهکارهایی چون پیشگیری از تخریب زیستگاه، مدیریت دام و مرتع، احیا مراتع و ایمن سازی کریدورهای مهاجرتی را در پیش گرفت.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

ایثار اجتماعی

ایثار اجتماعی (دیگرخواهی): برتری دادن منافع دیگران و مصالح جامعه بر منافع فردی و گروهی، به عبارت دیگر مصرف‌داری‌ها (زمان، مال، امکانات...) و جان خود برای ایفای مسئولیت انسانی و اجتماعی. ایثار از سطح فردی با مفاهیمی چون همدردی و همدلی شروع می‌شود. وقتی انسان در فرآیند تفکر و رشد از سطح نیازهای پایین‌تر (معیشتی، امنیتی، بهداشت...) عبور کند در نهایت به خودشکوفایی می‌رسد. این خویشتن‌یابی در جامعه به دیگرخواهی یا ایثار اجتماعی ختم می‌گردد. ایثار از سطح بخشایش بین فردی آغاز می‌شود و سپس از سطح بخشایش در سطح خانواده به بخشایش و فداکاری در سطح جامعه می‌رسد.

ایثار اجتماعی - محیط زیستی: برتری دادن منافع و مصالح طبیعت و محیط زیست بر منافع فردی و گروهی، به عبارت دیگر مصرف‌داری‌ها و جان خود برای حفاظت از طبیعت و محیط زیست. نمونه متعالی آن از دست دادن جان خویش در راه حفظ محیط زیست است، عاشقان محیط زیستی که هر ساله در خاموش نمودن انواع آتش‌سوزی‌ها در طبیعت جان خود را از دست می‌دهند، شهیدان محیط زیستی هستند که جان خویش را برای حفاظت از محیط زیست نثار می‌کنند.

انواع (پیوستار) ایثار اجتماعی - محیط زیستی: ایثار اجتماعی - محیط زیستی دارای طیف گوناگون و گسترده‌ای است. از یک کودک که از گلی نگهداری می‌کند تا یک باغبان، از یک فعال محیط زیست تا یک کارمند متعهد به کارش. از یک نویسنده محیط زیست تا یک سیاستگذار محیط زیستی و طیفه شناس، از یک شرکت یا سازمان مسئول در برابر حفظ محیط زیست تا یک خانم خانه‌داری که در مصرف آب صرفه‌جویی می‌کند... همه اینها به نوعی در راه حفظ محیط زیست می‌کوشند. بنابراین مفاهیمی چون نذر فرهنگی (صرف وقت برای آموزش رایگان محیط زیستی، تقسیم رایگان کیسه‌های پارچه‌ای...) و وقف محیط زیستی (مالی یا جانی) همه در پیوستار و سطحی از ایثار اجتماعی - محیط زیستی قرار می‌گیرند. برای این که این تفکر ایثار اجتماعی و سپس ایثار اجتماعی - محیط زیستی در یک جامعه شکل بگیرد، باید نهادهای گوناگون جامعه‌پذیری (اجتماعی کردن) که عبارت‌اند از: مدرسه، مذهب، رسانه، خانواده، دوستان، احزاب و تشکل‌ها... با آموزه‌های صحیح و متجانس با هم وظایف‌شان را انجام دهند. برای موجودیت شهروندان مسئول و سپس ایثارگر در تمامی ابعاد و لایه‌های جامعه نیازمند آن هستیم که منابع جامعه‌پذیری هم‌نوا و هم‌سو با هم باشند.

جمع بست: امروزه، جامعه و محیط زیست ایران نیاز ضروری به ایثار اجتماعی - محیط زیستی دارد. برای شکل‌گیری ایثار اجتماعی - محیط زیستی باید پایه‌های پروراندن و آموزش آموزه‌های مسئولیت‌پذیری را در جامعه تقویت کنیم، سپس این نوع اندیشه را ترویج و توسعه دهیم. چرا که ایثار اجتماعی - محیط زیستی بر محور مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌چرخد. یعنی تا زمانی که ما مفهوم مسئولیت‌پذیری را درک نکنیم و به شهروندان مسئولیت‌پذیری تبدیل نشویم در حوزه ایثار اجتماعی - محیط زیستی جزء رفتار و اعمال پراکنده و غیرهدفمند کاری از پیش نخواهیم برد. چکیده این که مسئولیت‌پذیری اجتماعی - محیط زیستی دروازه ورود به ایثار اجتماعی - محیط زیستی است.

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

هما، نماد استان قزوین

حفاظت و کنترل منطقه‌ی وقانونمند از هما در استان قزوین و وجود زیستگاه مساعد در این استان کمک کرده که هما یکی از گونه‌های شاخص در قزوین باشد و به خوبی در آن منطقه زندگی کند؛ آموزش و فرهنگ سازی درخصوص حفاظت از این گونه ارزشمن در سطح ملی با همکاری نهادهای مرتبط می تواند به بهبود شرایط زندگی هما کمک کند.

هما با نام علمی *Gypaetus barbatus* و نام انگلیسی *Bearded vulture* نام پرنده ای است با جثه ای عظیم که از بزرگترین گونه های کرکس محسوب شده و در مناطق کوهستانی و مرتفع زندگی می نماید. این پرنده نماد تنوع زیستی استان قزوین شناخته شده و به همین علت بسیار مورد توجه اداره کل حفاظت محیط زیست استان قزوین قرار گرفته است. هما به علت نوع تغذیه که صرفاً از استخوان استفاده می نماید، در راس هرم غذایی قرار دارد و وجود این گونه در هر منطقه نمایانگر زنجیره کامل غذایی است و وزن پرنده بالغ بین ۵-۷ کیلوگرم متغیر است و طول بدن هما از سرتا دم ۱۱۰ سانتیمتر و گاهی به ۱۲۵ سانتیمتر می رسد. طول بالهای گسترده شده این پرنده بین ۲۳۵-۲۸۰ سانتیمتر رسیده و به علت وسعت زیاد بالها، سایه آن در حین پرواز بر روی زمین مشاهده می شود. رنگ پرهای سر این پرنده نخودی که این حالت در بدن و ناحیه سینه و شکم بصورت نارنجی مایل به زرد دیده می شود بطوریکه در پرواز بالهای سیاه و سینه نارنجی رنگ این پرنده وجه تمایز آن با سایر پرندگان بزرگ جثه می باشد. مضافاً به اینکه دم هما در حین پرواز به شکل مثلثی دیده می شود ضمناً یک دسته موسیاه ریش مانند در طرفین منقار این پرنده قرار دارد که به کرکس ریش دار معروف شده است.

هما می تواند تا ارتفاع ۴۵۰۰ متری اوج بگیرد و در این ارتفاع محدوده وسیعی راتحت نظارت خود قرارداد. غذای هما اختصاصاً استخوان و لاشه جانوران است بطوریکه استخوانهای قطور و پرچرب را که اغلب بدون گوشت بوده را با چنگال های قوی خود برداشته و از ارتفاعی حدود ۷۰ تا ۱۰۰ متری بر روی سنگهای ریز صخره ها پرت می کند تا بشکنند و این عمل را تا تبدیل استخوان ها به قطعات شش الی هشت سانتیمتری ادامه می دهد این پرنده علاقه خاصی به مغز استخوانهای شکسته شده دارد.

معده این پرنده قوی بوده بطوریکه قادر است براحتی استخوانها را گواش نماید. هما معمولاً آخرین حیوانی است که سر لاشه حضور می یابد بنحوی که اثری از لاشه در طبیعت برجا نمی گذارد و بهمین علت می توان هما را یک رفتگر و پاک کننده کامل

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان آموزش عالی و فناوری کشور

شنبه‌های آموزشی

طبیعت محسوب نمود. هما معمولاً در آسمان بصورت جفت دیده می شود و از جمله پرندگانی است که تا آخر عمر خود نر و ماده باهم زندگی می نمایند. تولید مثل این پنده در ماههای آبان و آذر بوده و پرنده ماده ۱ تا ۲ تخم می گذارد و مدت ۵۴ تا ۵۸ روز بر روی تخم می خوابد هرچند ممکن است هردو جوجه از تخم بیرون آید اما فقط یکی زنده می ماند. هما در مناطق کوهستانی مرتفع و دور افتاده و غارهای مشرف به پرتگاهها با ارتفاع ۵۰۰ - ۴۰۰۰ متری آشیانه سازی کرده و زیست می نماید. حوزه قلمرو هما ۲۰۰-۴۰۰ کیلومتر مربع است.

بخش طارم استان قزوین یکی از زیستگاه های شاخص این پرنده محسوب می شود بطوری که کارشناسان حفاظت محیط زیست استان قزوین اولین بارهما را در سال ۱۳۷۷ در ارتفاعات کلج شناسایی نموده با شناسایی کامل زیستگاه و آشیانه آن بررسی نحوه زندگی و رفتار شناسی آن پرداخته اند، همچنین این پرنده در سال ۱۳۸۷ در الموت غربی (ویار) و در سال ۱۳۸۸ در الموت شرقی (آوه) نیز گزارش شده است.

بخش طارم استان قزوین یکی از زیستگاههای شاخص این پرنده محسوب می شود بطوری که کارشناسان حفاظت محیط زیست استان قزوین اولین بارهما را در سال ۱۳۷۷ در ارتفاعات کلج شناسایی کرده با شناسایی کامل زیستگاه و آشیانه آن، به بررسی نحوه زندگی و رفتار شناسی آن پرداخته اند؛ همچنین این پرنده در سال ۱۳۸۷ در الموت غربی (ویار) و در سال ۱۳۸۸ در الموت شرقی (آوه) نیز گزارش شده است.

ssafta.imo.org.ir

ویژه کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی و روستا

محیط زیست و جامعه محلی؛ رویکرد توانمندسازی

رویکرد توانمندسازی در راستای تکوین و تکمیل مباحث توسعه پایدار (پایداری با محوریت محیط زیست، اجتماعی و اقتصادی) مطرح شده است. توانمندسازی یعنی گسترش و بسط آزادی انتخاب افراد و اقدام برای شکل دادن زندگی بهتر و با کیفیت تر؛ به عبارت دیگر یعنی توانایی در کنترل منابع و تصمیمات. در راستای توانمندسازی جامعه محلی (این موضوع را می‌توان به عنوان نقطه شروعی برای فعالیتها و اقدامات محیط زیستی در جامعه محلی در نظر گرفت) چهار عنصر کلیدی که باید مبنا و شالوده اصلاحات نهادی و زیرساختی قرار گیرد به قرار زیر است:

پاسخگویی و مسئولیت پذیری

مقامات دولتی، کارکنان بخش عمومی، تولیدکنندگان خصوصی، کارکنان و سیاستمداران باید پاسخگوی سیاستها و اقداماتی که بر رفاه شهروندان (جامعه محلی) اثرگذار است، باشند.

دسترسی به اطلاعات

برقراری جریان دوسویه اطلاعات از دولت به شهروندان و از شهروندان به دولت برای تحقق شهروندی مسئولانه، پاسخگو و حکمرانی خوب و مسئولانه بسیار حیاتی است. افراد بومی در جامعه محلی به عنوان شهروند آگاه می‌توانند بازیگران دولتی و غیردولتی را پاسخگو و مسئولیت پذیر کنند.

ظرفیت سازمانی محلی

به توانایی مردم برای کار و فعالیت با یکدیگر، خودسازماندهی و به بسیج منابع برای حل مشکلات و دستیابی به علائق مشترک، ظرفیت سازمانی محلی گفته می‌شود؛ جوامع و گروههای سازماندهی شده از امکانات و قابلیتهای بیشتری برای رساندن صدا و انتقال تقاضاهای خود به سطوح بالاتر تصمیم گیری برخوردار هستند، در این صورت می‌توانند بر فرآیند و جهت سیاستها و مذاکراتی که بر زندگی آنها اثر گذار است، موثر واقع شوند.

فراگیری/مشارکت

رویکرد توانمندسازی برای مشارکت، با مردم فقیر به عنوان یک همکار تولید رفتار می‌کند که از اقتدار و اختیار لازم برای کنترل بر تصمیمات، تخصیص و هدایت منابع به پایین ترین سطوح جامعه برخوردار هستند. فراگیری مردم فقیر و در نظر گرفتن نیازهای آنان و سایر گروههای محروم در تصمیم گیریها به منظور تضمین تخصیص بهینه منابع محدود دولتی براساس اولویتها و دانش محلی، بسیار حائز اهمیت است، این امر باعث می‌شود که مردم فقیر (به عبارتی دیگر جامعه محلی) به تغییرات پایبند باشند.

برای آغاز هر فعالیت و اقدام محیط زیستی در جامعه محلی به چهار

عنصر کلیدی بالا نیازمندیم.

